

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti piimaturg 2007. aasta I kvartalis

Tallinn
Juuni 2007

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Koostajad: Liina Ernits, Piret Hein

EKI Rävola 6
19080 Tallinn
Tel. +372 646 6439
Fax +372 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Piima tootmine	7
Piimatööstus	8
Hinnad	12
Väliskaubandus	20
Maailmaturg	27
Euroopa Liit.....	30
Rahvusvaheline konkurents.....	35
Kokkuvõte	38

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti piimasektori arengust 2007. aasta I kvartalis ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- piimatootmise, lehmade arvu ja produktiivsuse muutusi;
- piima tootmiskvootide täitumuse taset;
- piimatööstuste tootmismahude ja ekspordiks müügi arengut;
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja maailmaturuhinnad);
- piimatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- piimatoodete müügiolukorda EL-s ja maailmaturul.

Töös on kasutatud ESA põllumajanduse, ESA tööstuse ja väliskaubanduse andmeid, PRIA piima tootmiskvootide täitmise aruandeid ja EKI vaatluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud: Euroopa Komisjoni raporteid ja memosid, Saksamaa ZMP, Hollandi LOT ja EL erinevate riikide hinnaraporteid.

Töö maht on 38 lehekülge.

Eesti piimaturg 2007. aasta I kvartalis

Piima tootmine

2007. aasta esimeses kvartalis jätkus Eesti piimatootmises viimastel aastatel levinud trend – lehmade arv vähenes, kuid produktiivsuse kasvu tulemusel piima kogutoodang suurenes. Piima toodeti 4,9 tuhande tonni võrra ehk 3,1% enam võrreldes eelmise aasta sama perioodiga, kogutoodang ulatus 163,4 tuhande tonnini (I kv 2006 158,5 tuh t, tabel 1). Keskmine piimatoodang lehma kohta oli vaadeldud perioodil 1486 kilogrammini, mis on 73 kg võrra suurem kui eelmise aasta samal ajavahemikul. 2007. aasta I kvartali lõpus oli Eestis 111,5 tuhat lehma, mis on 1,8 tuhande lehma võrra ehk 1,6% vähem kui aasta tagasi. Lehmade arvukus väheneb endiselt väikeste, kuni 100 lehmaga, karjade vähenemise tõttu. Eriti hoogsalt on viimastel aastatel vähenenud kuni 9 lehmaga karjade arv Eestis.

Tabel 1

Piima tootmise näitajad I kvartalis aastatel 2005 - 2007

	2005	2006	2007	Muutus	
				I kv '07 - I kv '06 +,- kogusena	I kv '07/ I kv '06, +, - %
Piimatoodang (tuh.t)	148,8	158,5	163,4	4,9	3,1
Väljalüps lehma kohta (kg)	1301	1413	1486	73	5,2
Lehmade arv perioodi lõpus (tuh.tk.)	116,5	113,3	111,5	-1,8	-1,6
Piima kokkuost (naturaalkaal, tuh.t)	128,5	140,5	141,8	1,3	0,9
Kokkuostu osakaal toodangust (%)	86,4	88,6	86,8	x	x

Allikas: ESA

2007. aasta esimese kvartaliga lõppes 1.04.2006 – 31.03.2007 **kvoodiaasta**. EL-i poolt Ees- tile kinnitatud piima tootmiskvoot suurenes sellel kvoodiaastal 21 885 tonni võrra ning oli kokku 646 368 tonni, keskmise piima rasvasisaldusega 4,31%. Tootmiskvooti suurendati vaid tarnekvoodi osas, otseturustuskvoot jäi varasemale tasemele. Kogu tootmiskvoodist 98% on tarnekvoot – 633 434 tonni ja 2% otseturustuskvoot – 12 934 tonni. Tootmiskvoodile lisandub ligikaudu 10% ulatuses farmi(talu)sisest tarbimist. Kvoodiomanikke oli Eestis 1525, neist 1343 olid tarnekvoodi omanikud ja 343 otseturustuskvoodi omanikud. Piimatootjad täitsid Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooniameti (PRIA) esialgsetel andmetel 92,9% EL-i kvoodist ehk tarnisid ja turustasid kokku 600 411 tonni piima (tabel 2). Sealjuures tarnekvoodist täideti 592 988 tonni ehk 93,6% ja otseturustuskvoodist 57,4% (7 423 t).

Piima tootmiskvootide täitumus (tonnides)

	Kokku	Tarnekvoot	Otseturustuskvoot
Kvoodiperiood:			
1.04.2006 – 31.03.2007			
EL kehtestatud kvoot	646 368	633 434	12 934
<i>% kogukvoodist</i>	<i>100%</i>	<i>98%</i>	<i>2%</i>
täidetud kvoot	600 411	592 988	7 423
<i>% EL kvoodist</i>	<i>92,9%</i>	<i>93,6%</i>	<i>57,4%</i>
1.04.2005 – 31.03.2006			
Kvoodi täitmine	578 969	570 036	8 933
<i>% EL kvoodist</i>	<i>92,7</i>	<i>94,3%</i>	<i>44,5</i>
Tootmismah*			
1.04.2006 – 31.03.2007	695 138*	607 177*	87 961*
<i>% kogutoodangust</i>	<i>100%</i>	<i>87,3%</i>	<i>12,7%</i>

*ESA andmed: tarnekvoodina märgitud piimatööstuste kokkuost ning otseturustusena kogutootmise ja kokkuostu vahe.
Allikas: PRIA

Piima tootmist **toetati** Eestis riiklikult alates 1998. aastast kuni 2005. aastani otsetoetuste maksmisega piimalehma kohta. 2006. aastast tuli Eestil vastavalt Euroopa Komisjoni otsusele loobuda piimalehmade toetamisest loomapõhise toetusena ning maksta seda piimakvoodi omanikele piimakvoodi tonni kohta, nii nagu seda tehakse vanades liikmesriikides. Põhjenduseks toodi vajadus toetada eelkõige neid, kes toodavad piima kooskõlas EL-is kehtivate turukorralduslike reeglitega ehk piima tootmiskvooti kasutades. Eesti sai 2005. aastal erandina kasutada senist toetuskeemi, kuid sellist erandit enam ei võimaldata. Toetuse suuruseks ühe piimalehma kohta oli 2005. aastal 1029 krooni, 2004. aastal 1065 krooni. 2006. aastal maksti piimakvoodi omanikele toetust 26 senti piimakvoodi kilo kohta, 2007. aastal 40 senti piimakvoodi kilo kohta. Need väiketootjatest lehmaomanikud, kellel kvooti pole, saavad toetust üldise veisetoetuste skeemi alusel – 1230 krooni ühe veise loomühiku kohta.

Piimatööstus

2007. aasta esimeses kvartalis suurenes jätkuvalt tööstusettevõtete poolt varutava toorpiima kogus, kasv oli aastatagusega võrreldes 1,3%. Piimatööstused **varusid** vaadeldud perioodil kokku 141,8 tuhat tonni toorpiima, mis moodustas 86,8% kogu esimeses kvartalis toodetud piimast. Kui võrd piima tootmine kasvas kiiremini kokkuostukoguse suurenemisest, siis langes kokkuostetava piima osakaal toodangust 1,8%-punkti võrreldes aastataguse tasemega. Varutud piima keskmine rasvasisaldus oli 4,1%. Eliit- ja kõrgemasse sorti arvati 96,6% varutud piimast, mis oli samal tasemel eelmise aastaga. Esimesse sorti läks 3% ja sorditud piima oli 0,4% varutud toorpiimast.

Vaatamata hindade kiirele tõusule piimatoodete maailmaturul ja ka Eesti ekspordihindade tõusule, ei ole **piimatoodete tootmine** kuigi oluliselt suurenenud. ESA kiirstatistika andmetel ja EKI hinnangutel suurenes selle aasta I kvartalis piimatööstuses veidi vaid pulbrite tootmine: täispiima ja koorepulber 13% ning lõssipulber 4,8% (tabel 3). Teiste toodete tootmine vähenes, enam sealjuures vadakupulbri ja või toodang (-34%). Pastöriseeritud piima toodeti 7,7%, jäätist ja rasvast juustu 0,5% aastatagusest vähem. Samas on maailmaturu toodete ekspordikogused tänavu I kvartalis lõssipulbri ja juustu osas jäänud eelmise aasta sama perioodi tasemele, vadaku- ja täispiimapulbri osas tugevasti vähenenud ning või osas suurenenud. Küll on aga ekspordis tänavu suurenenud kõrgema lisandväärtusega toodete (jogurtid, kohupiimad jms) eksport, mille kohta kvartaalsed tootmise andmed puuduvad (vt väliskaubanduse ptk).

Tabel 3

Piimatööstuste toodang I kvartalis aastail 2005 - 2007

	2005	2006	2007	Muutus	
				I kv '07 - I kv '06 +, - kogusena	I kv '07/ I kv '06, +, - %
Või (tonni)	1988	2602	1718	-884	-34,0
Rasvane juust (tonni)	3292	4211	4192	-19	-0,5
Pastöriseeritud piim (tuh.t)*	17,9	23,6	21,8	-1,8	-7,7
Lõssi-vadakupulber TPA kokku*	3580	4100	4200	100	2,4
sh lõssipulber (tonni)*	2200	2070	2170	100	4,8
vadakupulber*	1200	1650	1100	-550	-33,3
Täispiima- ja koorepulber (tonni)*	1600	1460	1650	190	13,0
Jäätis (tonni)	1972	2482	2469	-13	-0,5

*EKI hinnanguline

Allikas: EKI hinnanguil ESA kiirstatistika andmetel

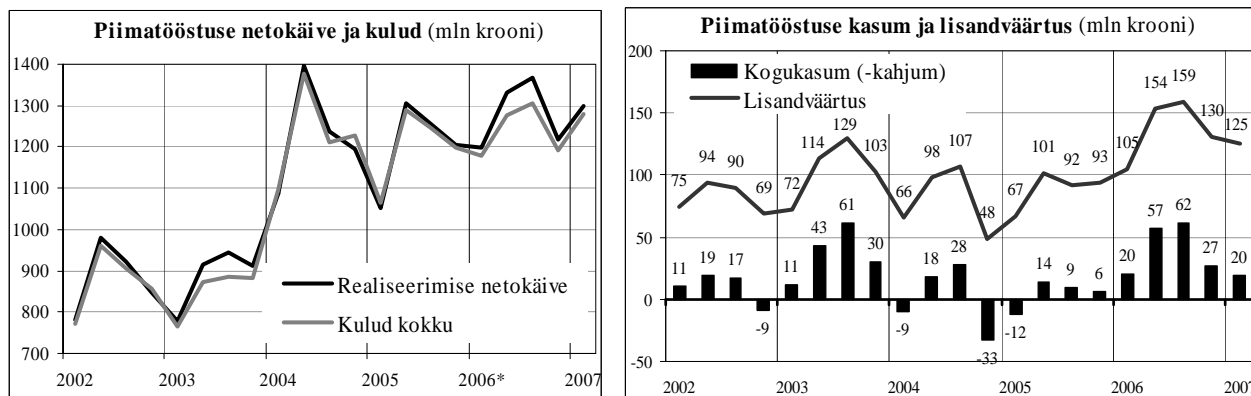
Piimatööstusettevõtete kogutoodangu müük jooksevhindades oli 2007. aasta I kvartalis ESA andmetel 1070,2 miljonit krooni ning oli eelmise aasta sama perioodi suhtes suurenenud 72,7 miljoni krooni võrra ehk 7,3% (2006 I kv 997,5 mln kr). Ekspordiks müük kasvas samal ajavahe- mikul 2,4 miljoni krooni võrra ehk 0,8%, ulatudes 313,2 miljoni kroonini (2006 I kv 310,8 mln kr). Ekspordiks müügi osakaal piimatööstuste toodangu kogumüügist oli tänavu esimeses kvartalis ESA andmetel 29,3% ning see on aastavõrdluses langenud 1,9%-punkti võrra (2006 I kv 31,2%).

Piimatööstuse jaoks oli 2007. aasta esimene kvartal edukas - suurenes müük nii koduturul kui ka ekspordiks, investeringud kasvasid rekordiliselt. Piimatööstuse ettevõtete **müügi käive** ulatus 2007. aasta esimeses kvartalis 1,3 miljardi kroonini, mis on 8,5% suurem kui eelmise aasta samal perioodil. Kasvas eelkõige müük koduturule (13%), kuid elavnemine toimus ka ekspordi suunal, sest erinevalt eelmisest aastast, mil ekspordiindeksi kasv võrreldes 2005. aasta- ga oli negatiivne, suurenes esimeses kvartalis ekspordiindeks 1% (joonis 1 ja 2). Ekspordiindeksi kasv esimeses kvartalis on tähelepanuväärne ka kõrge baasperioodi tõttu, sest eelmise aasta

esimeses kvartalis ulatus ekspordikasv koguni 22%-ni. Üheks ekspordi elavnemise põhjuseks on maailmaturu konjunktuuri paranemine ning eelkõige piimatoodete hinnatõus maailmaturul.

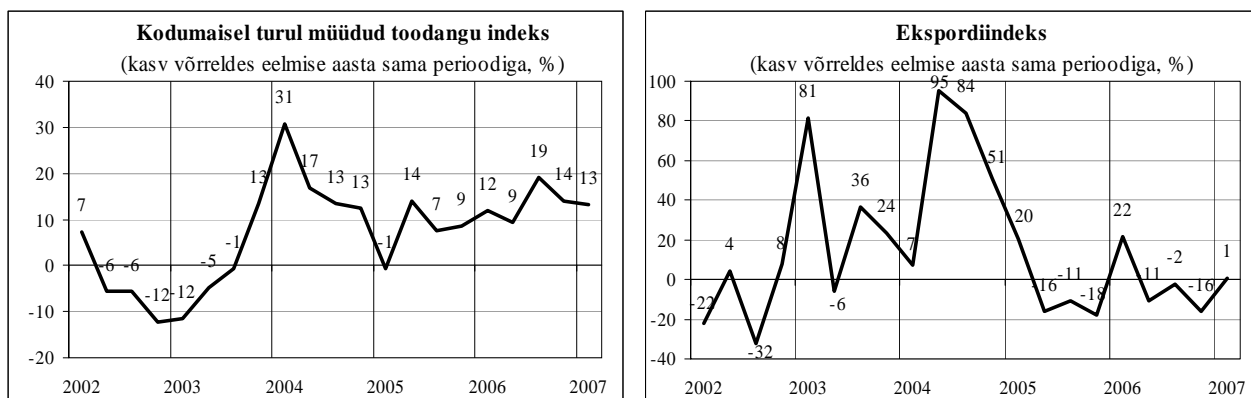
Vaatamata headele müüginumbritele on piimatööstuse **kasumi ja lisandväärtuse kasv** eelmise aastaga võrreldes aeglustunud. Selle peamiseks põhjuseks on kiires tempos jätkunud tööjõukulude kasv, mis I kvartalis jõudis 25%-ni. Kõrge on ka tööjõukulude osakaal kogukuludes, ulatudes 8,2%ni.

Joonis 1

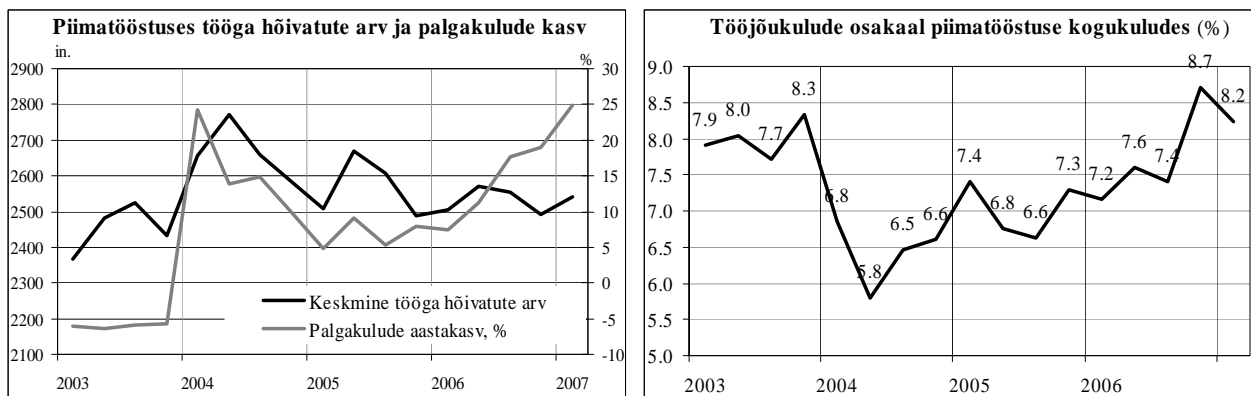
Allikas: ESA

Joonis 2

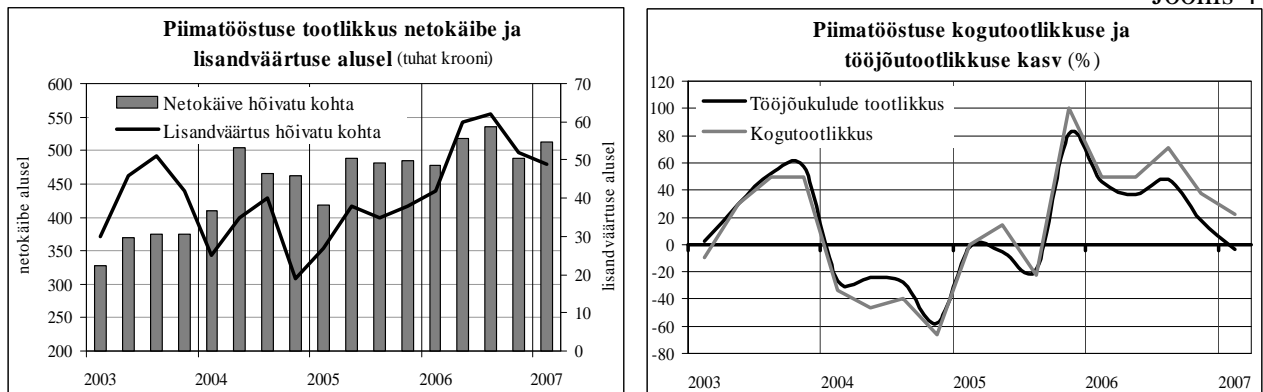
Allikas: ESA

Joonis 3

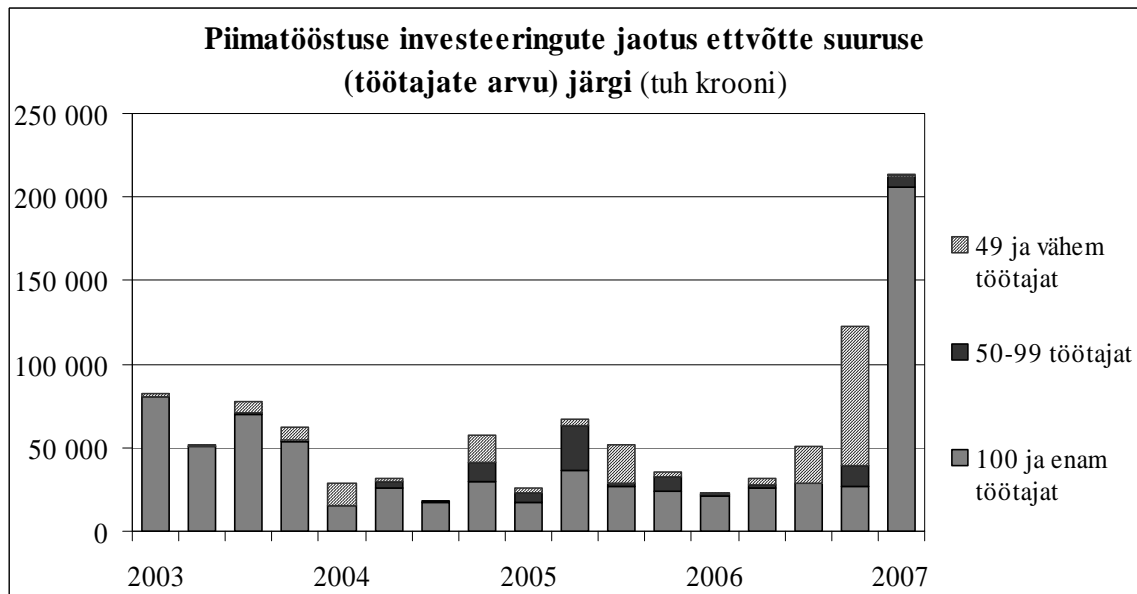
Peamiselt tänu tööjõukulude kiirele kasvule on hakanud aeglustuma ka tootlikkuse kasv. Kuigi netokäive hõivatu kohta kasvas esimeses kvartalis 7% ja lisandväärtuse alusel mõõdetud tootlikkus töötaja kohta koguni 17% eelmise aasta sama perioodiga võrreldes, jäävad kasvunumbrid siiski alla eelmise aasta kiirele kasvutempole. Kui aga mõõta tootlikkust kuludest lähtuvalt, siis on tootlikkuse kasv veelgi enam aeglustunud. Kogutootlikkuse kasv, mõõdetuna lisandväärtuse suhtena kogukuludesse, aeglustus esimeses kvartalis eelmise aasta sama perioodiga võrreldes tunduvalt ning tööjõukulude alusel mõõdetud tootlikkuse kasv (lisandväärtuse suhe tööjõukuludesse) oli esimeses kvartalis koguni negatiivne. Seega on piimatööstuses võrreldes eelmise aasta lõpuga veelgi selgemalt avaldunud palgakulude surve ning see on juba hakanud mõjutama piimatööstuse kasumlikkust ning tootlikkust.

Joonis 4

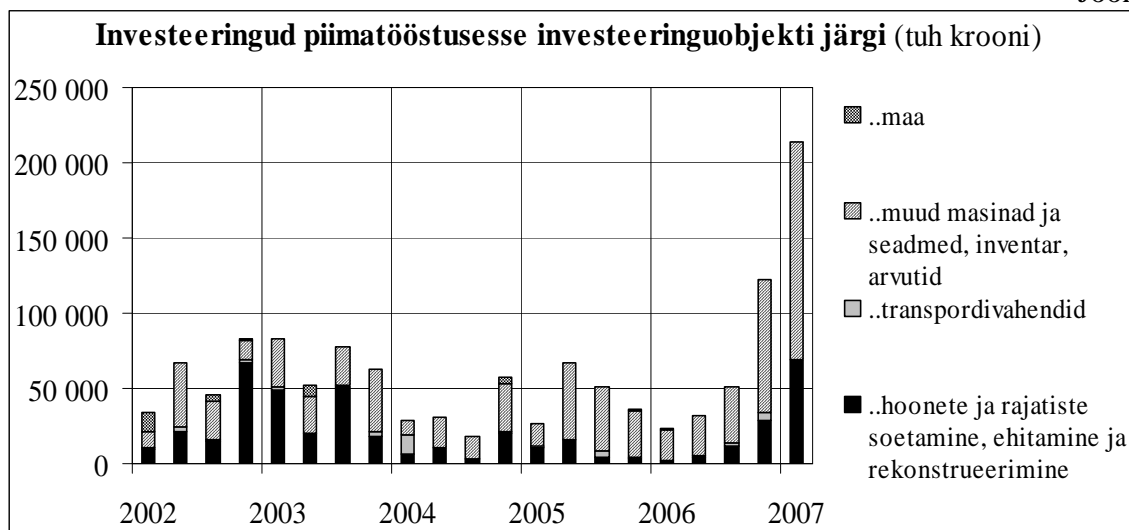

Allikas: ESA

Joonis 5

Allikas: ESA

Allikas: ESA

Käesoleva aasta esimeses kvartalis oli piimatööstuse **investeeringute** kasv rekordiline. Esimeses kvartalis tehtud investeeringute kogusumma ulatus ligikaudu samale tasemele kui terve 2006. aasta jooksul tehtud investeeringud (esimeses kvartalis tehtud investeeringud moodustasid 93% 2006. aasta investeeringutest). Seejuures moodustasid masinatesse ja seadmetesse tehtud investeeringud kogu investeeringutest 68% ning peamisteks investeerijateks olid üle 100 töötajaga ettevõtted. Praeguse pingestuva tööturu tingimustes on investeeringute kasv masinatesse ja seadmetesse väga positiivne ning loodetavasti õnnestub piimatööstuse ettevõtetel seeläbi suurendada tootlikkust ja kasumlikkust, mis kiire palgakasvu tõttu on sattunud löögi alla.

Hinnad

Piimatoodete **maailmaturu hinnad** hakkasid tõusma 2006. aasta teisel poolel ning tõus on jätkunud ka 2007. aasta I poolel (tabel 4, joonised 7-10). Valgutoodete hinnad on tõusnud kiiremini kui rasvatoodetel. Juustu hinnad on püsinud kõige stabiilsemad.

Lõssipulbri hulgihind maailmaturul hakkas tõusma juba 2006. aasta alguses ning oli 2007. aasta I kvartalis EL-i suuremates tootjariikides üle 20% kõrgem aasta varasemast perioodist (joonis 7). 2007. aasta II kvartalis hinnatõus kiirenes veelgi ning mais oli hind üle 40% kõrgem I kvartali keskmisest. Samadel perioodidel oli USA-s hinnatõus veelgi kiirem kui EL-is - 2007. aasta I kvartali keskmine hind oli USA-s 30% kõrgem aasta varasema perioodi tasemest ning 2007. aasta mais 55% kõrgem I kvartali keskmisest.

Täispiimapulbri hulgihinna mõõdukas tõus algas 2006. aasta II poolel (joonis 8). Keskmised hinnad olid 2007. aasta I kvartalis Hollandis ligi 9% ja Saksamaal 11,6% kõrgemad aasta varasema perioodi hindadest. Hinnatõus kiirenes oluliselt 2007. aasta II kvartalis: mais olid hinnad kolmandiku võrra kõrgemad kui I kvartali keskmised nii EL-is kui USA-s. Sealjuures oli USA-s hind 2007. aasta I kvartalis 3,2% madalam kui aastatagusel perioodil 2006. aasta suve-

kuude tugeva hinnalanguse tõttu. 2006. aasta lõpukuude ja 2007. aasta alguskuude hinnatõusuga ei jõutud veel 2006. aasta I kvartali hinnatasemeni. Tänavu maiks USA-s saavutatud hind (48.35 kr/kg) ei ületa veel 2001. aasta juuni-augusti kõrgperioodi hindu (61.89 kr/kg), kuid on 32% kõrgem 2007. aasta I kvartali keskmisest. Hollandis (55.23 kr/kg) ja Saksamaal (54.76 kr/kg) ületasid täispiimapulbri hinnad tänavu II kvartalis 2001. aasta alguse kõrgtasemed (Holland 47.66 kr/kg ja Saksamaa 48.25 kr/kg).

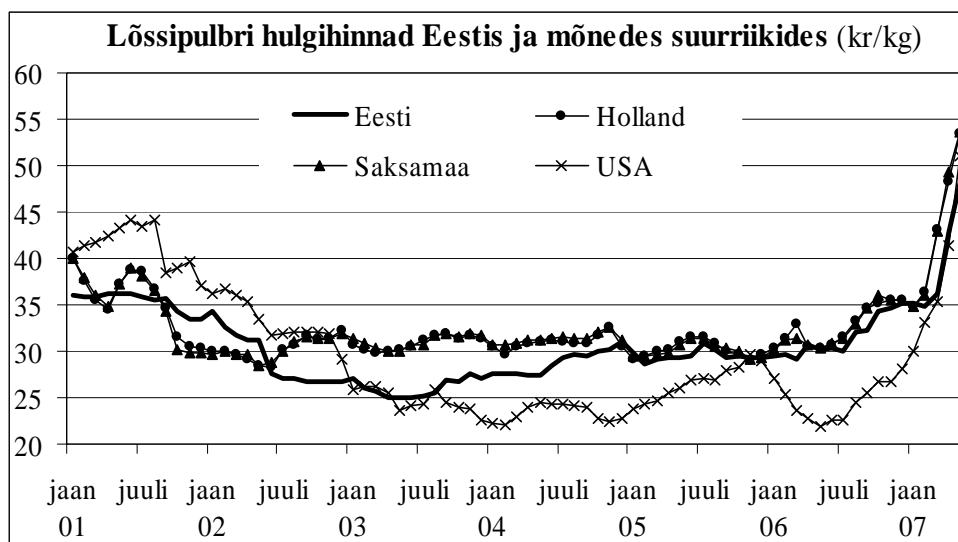
Tabel 4

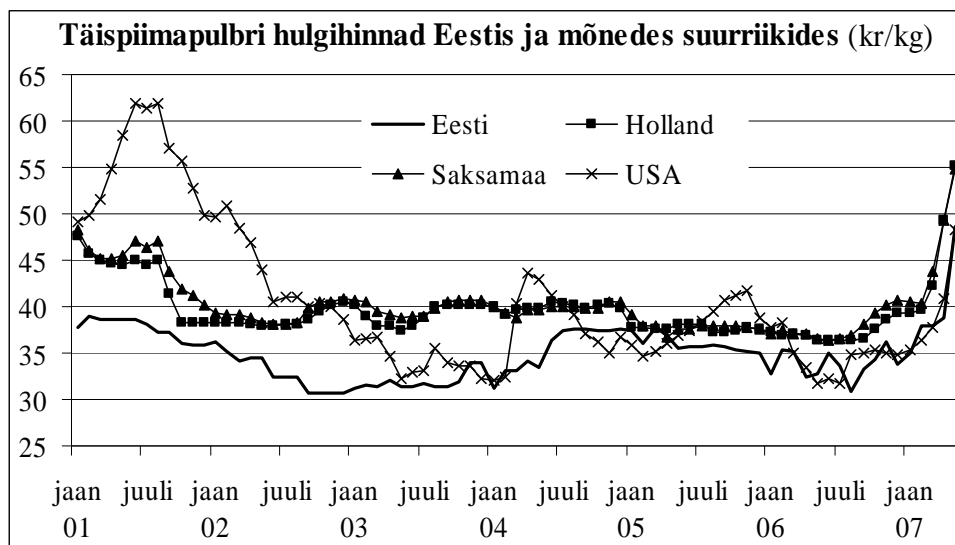
Piimatoodete hulgihinnad Hollandis, Saksamaal ja USA-s 2004-2006. aastal
(IV kvartali ja aasta keskmised, kr/kg)

	2004	2005	2006	mai 2007	I kv 2005	I kv 2006	I kv 2007
PIIMAPULBER							
Holland	39.98	37.64	37.13	55.23	37.66	37.15	40.37
Saksamaa	39.85	37.81	37.80	54.76	38.33	37.23	41.54
USA keskmine	38.11	38.05	34.65	48.35	35.29	37.74	36.53
LÕSSIPULBER							
Holland	30.93	30.17	32.66	53.51	29.52	31.55	38.07
Saksamaa	31.34	30.09	32.55	53.59	29.52	30.85	37.89
USA keskmine	23.37	26.65	24.77	51.00	24.29	25.32	32.84
VÕI							
Holland	47.00	43.59	39.53	46.16	45.01	40.21	40.68
Saksamaa	46.78	43.13	39.49	49.44	44.64	40.06	40.00
USA keskmine	51.17	43.30	34.46	39.06	41.79	35.10	33.14
JUUST							
Saksamaa Edam	44.19	44.02	45.78	46.78	44.91	46.94	46.16
Inglise Cheddar	49.60	48.61	46.83	45.47	48.25	48.82	46.10
Poola Gouda/Edam	40.83	42.98	43.71	46.45	46.14	44.50	43.73
USA Cheddar	58.33	56.41	54.12	52.70	54.04	55.24	51.64

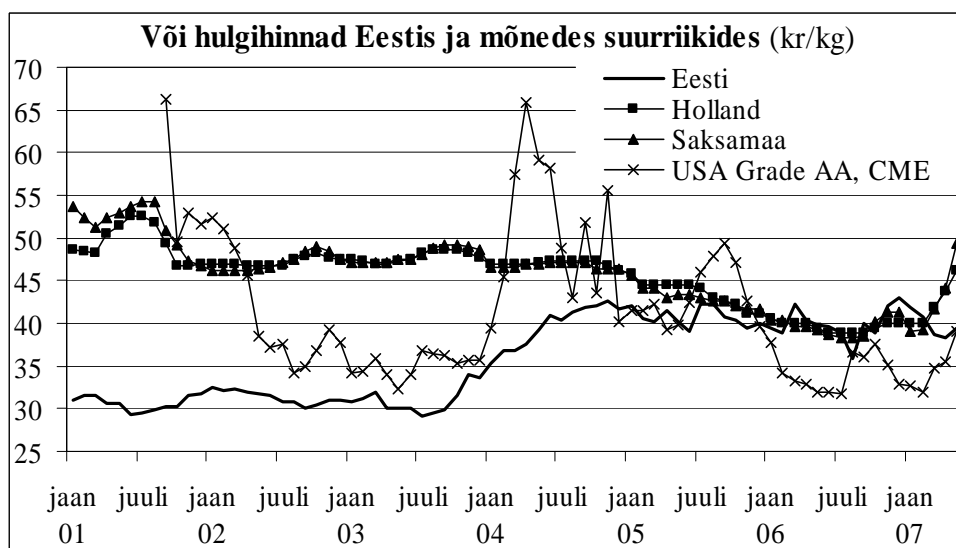
Allikas: ZMP

Joonis 7

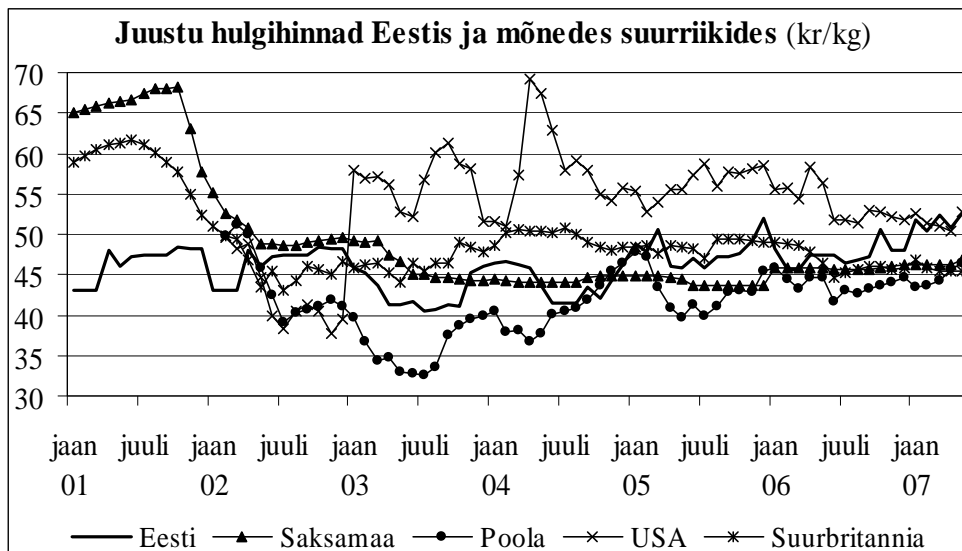
Piimarasvadele püsis ebasoodne olukord maailmaturul kuni 2006. aasta lõpuni. *Või* hulgi hind oli EL-is pidevas languses 2001. aasta keskepaigast kuni 2006. aasta III kvartalini (joonis 9). USA-s järgnes 2001-2003. aastate langusele järsk tõus 2004. aastal ja hind kõikus väga tugevalt kahel järgneval aastal, järsem hinnalangus oli veel 2005/2006. aasta vahetuse ringis. 2006. aasta lõpp ja 2007. aasta algus muutis ka võituru maailmas tootjate jaoks soodsamaks. *Või* tootmise vähenemisega Euroopa Liidus hakkasid võihinnad alates 2006. aasta oktoobrist tõusma. Hollandis oli *või* hulgi hind 2007. aasta I kvartalis 1,2% kõrgem kui aasta varasemal perioodil, Saksamaal jäi veel aasta varasema perioodi tasemele ja USA-s 5,6% madalamaks. 2007. aasta II kvartalis hinnatõus kiirenes ning Hollandis oli hulgi hind mais 13,5%, Saksamaal 23,9% ja USA-s 17,9% kõrgem kui I kvartali keskmine.

Juustu hinnad 2006. aasta jooksul küll kõikusid, kuid üldine trend on olnud stabiilsem teiste piimatoodete hinnatrendidega võrreldes. Püsivam hinnatõus algas 2006. aasta lõpust (joonis 10). 2007. aasta I kvartalis olid hinnad Edam/Gouda tüüpi juustudel EL-is enam-vähem aasta

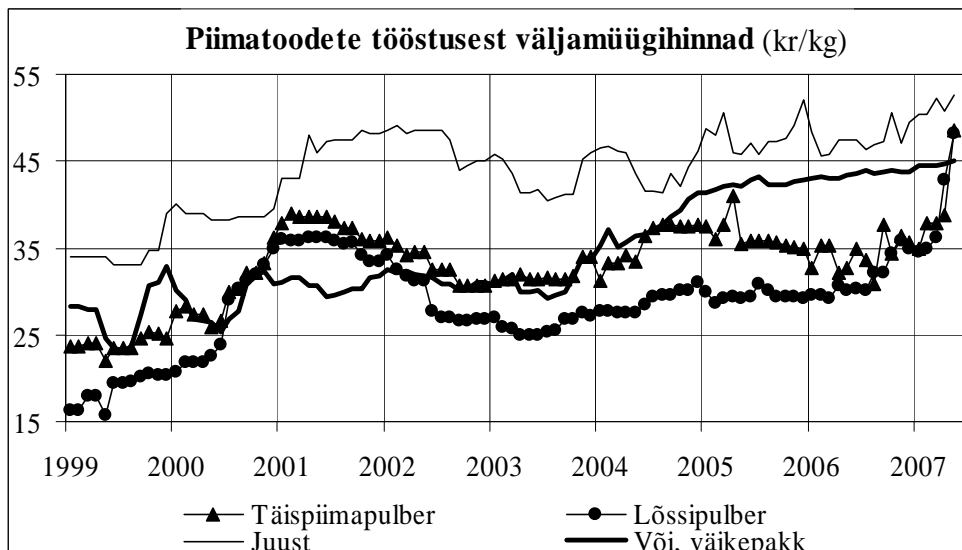
varasemal tasemel, Cheddar-tüüpi juustude hind langes aastaga 6% ringis. 2007. II kvartalis hinnatõus veidi kiirenes ning Edam/Gouda tüüpi juustud kallinesid maiks I kvartali keskmise suhtes 1,3% (Saksamaal) kuni 6,2% (Poolas), Cheddar-tüüpi juustu hind USA-s tõusis (+2,1%), Suurbritannias aga langes (-1,4%).

Joonis 10

Piimatoodete maailmaturu muutuste mõjud kajastuvad ka Eesti piimatööstusettevõtete **tööstuse väljamüügi- ja ekspordihindades** - kiirem hinnatõus oli aastaga valgutoodetel, aeglasem rasvatoodetel (tabel 5, joonis 7-11). Endiselt on jätkunud kõigi siseturule müüdavate piimatoodete hinnatõus. Kõigi toodete hinnatõus jätkus ka 2007. aasta II kvartalis.

Joonis 11

Aasta võrdluses tõusis Eestis teistest enam *lõssipulbri* tööstuse väljamüügihind - keskmine hind oli 2007. aasta I kvartalis 20,4% ja ekspordihind 17,7% kõrgem aasta varasemast perioodist. 2007. aasta II kvartalis on hinnatõus kiirenenud ning mais oli väljamüügihind 36% kõrgem I kvartali keskmisest.

Täispiimapulbri hinnatõus oli veidi aeglasem - I kvartali keskmine väljamüügihind oli 7,3% ja ekspordihind 12,3% kõrgem aastatagusest perioodist. Hinnatõus jätkus kiirenevalt II kvartalis ning mais oli piimapulbri hind Eestis 32% kõrgem I kvartali keskmisest.

Edam-tüüpi juustu väljamüügihind on Eestis tõusnud isegi kiiremini kui EL-i suuremate tootjariikide hulgihindad - I kvartali keskmine väljamüügihind on aastaga tõusnud 10,7% ja ekspordihind 9,9% ning väljamüügihind (51.51 kr/kg) oli I kvartalis kõrgem kui näiteks Saksamaal (46.16 kr/kg). II kvartalis hinnatõus jätkus ja mais oli hind 2,2% kõrgem I kvartali keskmisest.

25-kiloses pakendis monoliitvõi tööstusest väljamüügihind ei ole 2007. aastal liikunud tõusu suunas nagu teistes EL-i riikides. Eesti monoliitvõi väljamüügihindad sõltuvad suuresti ekspordist Venemaale, kuhu hinnad on madalamad kui maailmaturul. Hinnatõus oli veel suhteliselt kiire eelmise aasta lõpukuudel, kuid 2007. aasta veebruaris-aprillis järgnes tõusule langus. Seetõttu oli 2007. aasta I kvartali keskmine väljamüügihind 2,8% madalam 2006. aasta IV kvartali keskmisest, kuid aastavõrdluses siiski 11% kõrgem varasema aasta I kvartali keskmisest hinnast. Ekspordihinnad liikusid analoogselt väljamüügihinnale ja I kvartalis toimunud hinnalangus eelneva kvartali suhtes oli isegi tugevam (-20,2%), aastavõrdluses jäi hind enam-vähem 2006. aasta I kvartali tasemele. 2007. aasta mais hind küll aprilli suhtes tõusis, kuid jäi 2,2% madalamaks I kvartali keskmisest.

Väikepakendis või, mida põhiliselt siseturul müüakse, väljamüügihind liikus ühtlase tempoga tõususuunas. 2007. aasta I kvartalis oli hind 3,4% kõrgem aasta varasemast perioodist ja edasi jätkunud hinnatõusu tulemusel oli hind mais 1,3% kõrgem I kvartali keskmisest.

Tabel 5

Piimatoodete tööstuse väljamüügi- ja ekspordihindade muutus Eestis 2004-2007.aastail

(tööstusest väljamüügi /ekspordihind; I kvartali ja aasta keskmised, kr/kg, piimal kr/l)

	2004	2005	2006	mai 2007	I kv 2005	I kv 2006	I kv 2007
Piimapulber	35.56/ 36.83	36.34/ 34.51	33.72/ 33.85	48.62	36.92/ 36.31	34.40/ 33.93	36.92/ 38.09
Lõssipulber	28.82/ 28.44	29.51/ 28.66	31.49/ 30.98	48.13	29.38/ 28.93	29.40/ 30.09	35.41/ 35.42
Juust Edam	44.11/ 41.34	47.92/ 45.22	47.44/ 44.02	52.66	47.78/ 45.27	46.55/ 44.93	51.51/ 49.39
Või, 82%, 25 kg	37.57/ 37.87	42.30/ 33.10	39.94/ 30.73	39.66	41.34/ 40.31	36.44/ 27.92	40.45/ 28.04
Või, väikepakk ~200g	37.57	42.30	43.49	45.09	41.66	43.02	44.49
Piim 2,5%	5.39	5.56	5.55	5.65	5.62	5.54	5.70
Piim 3,5%	5.90	6.26	6.26	6.55	6.30	6.24	6.53
Kodujuust, 4% lisandita	...	26.65	27.27	28.89	...	26.27	28.53

Allikad: EKI, PM Kaubanduspoliitika büroo

Teistegi siseturule müüdavate piimatoodete väljamüügihinnad tõusid aeglasema ja suhteliselt stabiilsema tempoga kui maailmatootetel. Aastaga kallines enim 4%-lise rasvasusega *kodujuustu* väljamüügihind (+8,6% 2007 I kv/2006 I kv). *Joogipiimade* väljamüügihinnad olid kvartali keskmisena 3...4,5% kõrgemad aasta varasema perioodi tasemest. 2007. aasta II kvartalis langes vaid 2,5%-lise rasvasusega joogipiima väljamüügihind (-0,9%), teiste toodete hinnad tõusid maiks I kvartali keskmise suhtes 0,3..1,3% vahemikus.

Piimatoodete **jaehindade** tõusu tempo oli ligilähedane tööstuse väljamüügihindade tõusule (tabel 6). Ekspordinõudlus püsib aga endiselt hea ning see vähendab hinnasurvet siseturul, mida on eriti tunda või, juustu ja kodujuustu jaehindades. Näiteks kodujuust oli 2007. aasta I kvartalis 9,7% kallim aastatagusest. Teised piimatooted kallinesid samade perioodide võrdluses kauplustes 1,3...7,6% vahemikus. Juust kallines 7,6%, joogipiimad 5,6%, rõõsk ja hapukoor 1,3% ja või 1,8%. 2007. aasta II kvartalis jätkunud hinnatõusu tulemusel olid kaupluste jaehinnad mais 0,4...5,6% vahemikus kõrgemad kui I kvartali keskmised, vaid hapukoor odavnes (-1,4%). Kodumaine juust maksis I kvartalis kauplustes keskmiselt 91.37 kr/kg ning kallines maiks veel 5,6% (96.47 kr/kg).

Tabel 6

Piimatoodete jaehindade muutus Eestis 2004-2007. aastail
(I kvartali ja aasta keskmised, kr/kg, piimal kr/l)

	2004	2005	2006	mai 2007	I kv 2005	I kv 2006	I kv 2007
Juust	77.20	83.03	86.05	96.47	82.29	84.87	91.37
Või, väikepakk ~200g	56.51	65.44	68.44	69.67	64.58	68.20	69.40
Hapukoor	18.29	20.39	20.53	20.44	20.61	20.50	20.72
Kohvikoor	19.83	20.66	20.69	21.19	20.56	20.62	20.89
Kodujuust	38.09	40.43	41.26	45.84	40.41	40.53	44.48
Piim 2,5%	7.40	7.51	7.46	7.70	7.60	7.45	7.67
Piim 3,5%*	8.93	9.11	9.41	...	8.95*	9.28*	9.80*
Keefir	8.94	9.07	9.10	9.47	9.27	8.98	9.43

* Purepakendis piima jaehind Tallinna supermarketite keskmisena
Allikas: EKI

Teiste Euroopa riikide pealinnadega võrreldes on piimatoodete jaehinnad Tallinna elurajoonides asuvates supermarketites enamasti kõrgemad kui uutes (Eestiga samaaegselt liitunud) EL-i liikmesriikides, vaid Budapesti hinnad ületavad Tallinna hindu (tabel 7). Samas on Tallinn vanade EL-i riikide pealinnade suurte kaupluste hindadega jõudnud osade toodete osas peaaegu ühele tasemele, osade toodete osas jäävad alla nende hindade tasemest. Kuid näiteks valgehallitusjuustu saab paljudes Euroopa Liidu pealinnades osta odavamalt kui Tallinnas. Eestis puudub praktiliselt hallitusjuustudes konkurents kohalike tootjate poolt. Ainsa Eesti hallitusjuustude tootja Luke farmi meierei kogused on turul hinna mõjutamiseks endiselt veel liiga väikesed.

Tabel 7

Piimatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade supermarketites 26.02.-4.03. 2007.a (kroonides)

Toode	Piim, 3,5%	Või,80- 82,5%	Juust, Edam, Gouda	Kohvi- koor, 10%	Virsi- jogurt	Maitse- tamata jogurt	Zott Danone jms jogurt	Valge- hallitus- juust Brie President
Kogus	1 liiter	200g	1 kg	0,2 liitrit	1 kg	0,5 kg	125g	1 kg
Tallinn	9.80	14.20	86.64	3.94	18.70	10.17	3.03	204.45
Riia	9.35	13.58	76.81	7.35	18.26	10.05	5.57	170.76
Vilnius	10.79	14.64	68.34	8.56	20.17	10.79	3.85	135.90
Varssavi	7.69	11.56	71.19	5.27	x	7.52	3.20	110.79
Praha	10.54	12.18	97.66	8.54	x	7.80	5.27	133.47
Bratislava	10.80	16.45	81.34	10.89*	29.99	12.27	3.98	186.08
Budapest	11.44*	22.51	92.69	x	x	12.99	3.64	x
Helsingi	11.47	17.00*	107.77	10.01*	27.85	10.80	5.64	203.09
Berliin	11.66	14.14	89.91	7.34*	29.05	6.94	4.54	x
Amsterdam	11.00	14.02	83.24	8.03	20.50	8.81	x	143.17
Stockholm	12.04	14.92	84.59	13.56*	22.04	12.71	6.10	150.87

***Bratislava:** Danone jogurt; **Budapest:** piim 2,8%; **Helsingi:** võil ümberarvutus 500g pakendilt; kohvikoor 19%; Danone jogurt; **Berliin:** kohvikoor UHT; Danone jogurt; **Stockholm:** kohvikoor 12%; Arla jogurt
 Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurustelt (kasutatud on lähima suurusega pakendi hindasid)

Allikas: EKI

Toorpiima **kokkuostuhinnad** Euroopa Liidus liikusid tasemete ühtlustumise suunal – kõrgemate hindadega riikides kokkuostuhinnad langesid ja madalamate tasemetega riikides tõusid, mida on näha alljärgnevast tabelist 8. Eestist madalam piima kokkuostuhind on üksnes Leedus, Lätiga on Eesti hind ühtlustumas. Euroopa Liidu piimatööstuste keskmine kokkuostuhind oli 2007. aasta I kvartalis keskmiselt 4.34 kr/kg (2005 I kv 4.37 kr/kg, 2004 4.42 kr/kg). Kiirem langus oli Soomes, kus kookuostuhind on aastaga langenud 6% (I kv'07 4.58 kr/kg ja I kv'06 4.87 kr/kg). Kui teistes EL-i riikides kokkuostuhinnad langesid, siis Leedus tõusis hind aastaga 2,7% (I kv'07/I kv'06). Praegu on EL-is piimatootmise kõrghooaeg ja piima kokkuostuhinnad on I kvartali suhtes veelgi langenud, suurtööstuste keskmine hind aprillis oli 4,6% madalam I kvartali keskmisest. Eestis ja Lätis jätkus samal ajal kokkuostuhinna nõrk tõusutrend (+0,3%), kuid Leedus langustrend (-0,3%).

USA-s on piima kokkuostuhind aastaga langenud vähe (-0,2% I kv'07/I kv'07), kuid üldine trend 2006. aasta II poolest on olnud tugevalt tõususuunaline. 2007. aasta I kvartali keskmine hind oli eelneva kvartali hinnast 8,9% kõrgem ning aprilli hind ületas I kvartali keskmist hinda samuti 8,9%. Alates hinnatõusu algusest (juuli 2006, 3.32 kr/kg) on piima kokkuostuhind USA-s 2007. aasta aprilliks tõusnud 36,7% (4.54 kr/kg-ni). Uus-Meremaal oli USA-ga sarnane hinnaareng - I kvartali hind oli 3% madalam aasta varasema perioodi hinnast ning hinnatõus algas samuti 2006. aasta II poolest ja tõusis 2007. aasta aprilliks 18,6%.

Tabel 8

**Piima keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu mõningates suurtööstustes,
Eesti lähiriikides ja Uus-Meremaal (kr/kg)**

	2004	2005	2006	apr 2007	I kv 2005	I kv 2006	I kv 2007
Suurtööstused*							
Nordmilch Saksamaa	4.40	4.25	4.22	4.20	4.22	4.27	4.20
Arla Foods Taani	4.45	4.37	4.29	4.32	4.45	4.33	4.32
Danone Prantsusmaa	4.78	4.69	4.64	4.11	4.70	4.70	4.75
Lactalis Prantsusmaa	4.78	4.64	4.51	4.10	4.78	4.70	4.67
Friesland Coberco Hollandi	4.30	4.28	4.19	3.86	4.14	4.18	4.07
Arla Foods Rootsi	4.47	4.30	4.27	4.31	4.47	4.26	4.33
Suurtööstuste keskmine EL-s	4.53	4.40	4.32	4.14	4.42	4.37	4.34
Riigid							
USA	4.84	4.32	3.72	4.54	4.01	4.18	4.17
Uus-Meremaa	2.58	2.78	2.49	2.81	2.84	2.70	2.62
Saksamaa, <i>rasv 3,7%, valk 3,4%</i>	4.33	4.26	4.23	4.30	4.25	4.22	4.28
Soome, <i>rasv 4,3%, valk 3,3%</i>	5.18	4.95	4.84	4.26**	4.59	4.87	4.58
Läti, <i>rasv 4,0%, valk 3,3%</i>	3.11	3.53	3.72	3.78	3.44	3.81	3.77
Leedu, <i>rasv 4,0%, valk 3,2%</i>	2.51	3.10	3.19	3.44**	3.26	3.36	3.45
Eesti, <i>rasv 3,8%, valk 3,2%</i>	3.84	3.98	3.81	3.87	4.05	3.88	3.86

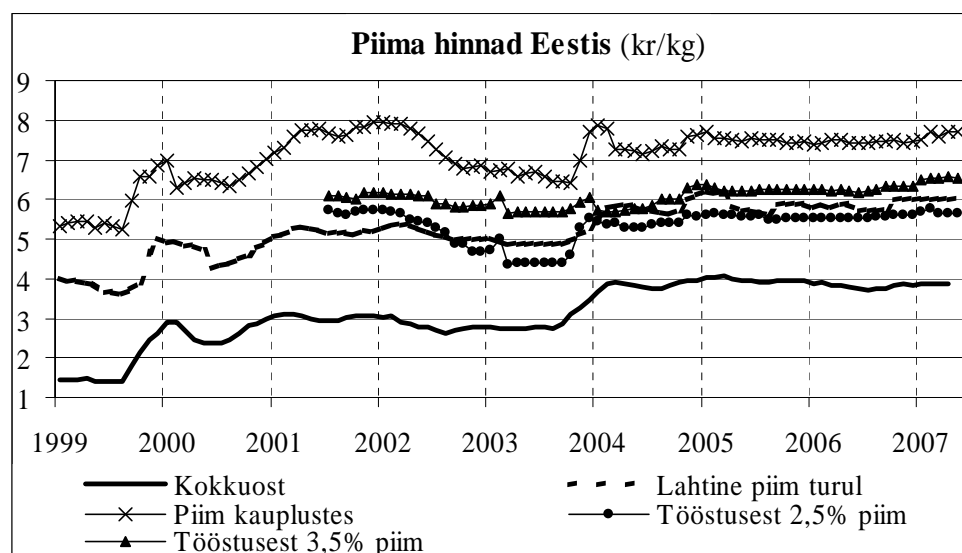
* baasiline piim 4,2% rasva, 3,35% valku, SCC 24,999, TBC 24,999

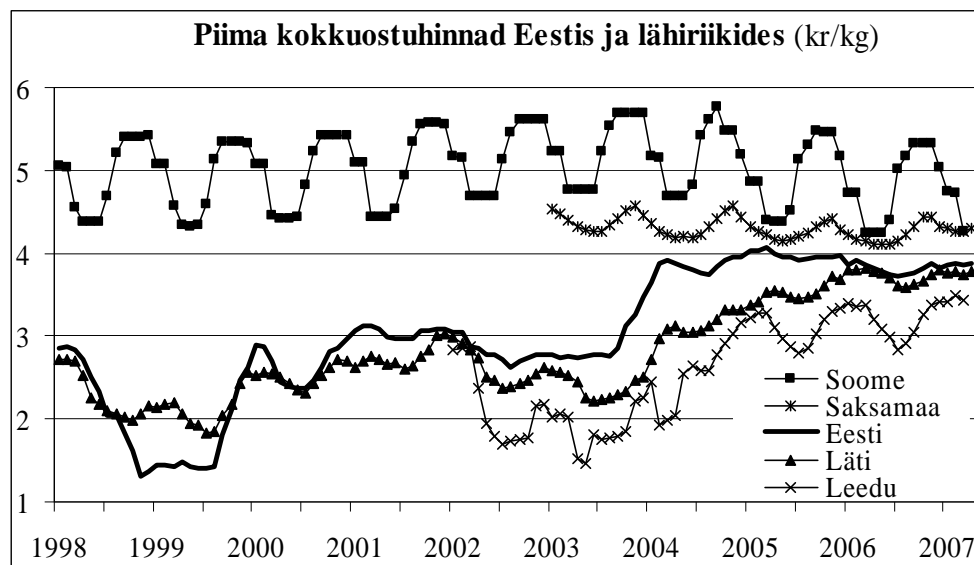
** andmed märts 2007

Allikad: LTO, ZMP, TIKE, LVAEI, EKI

Praegune piimaturu olukord maailmas, kus maailmaturutoodete hinnad on pakkumise vähenemise tagajärjel kiiresti tõusnud, avaldab piimatootjate jaoks positiivset survet toorpiima hinnale. Ka Euroopa Liidus on näha mõningaid märke toorpiima hinnatõusu suunas liikumisest. Piima kokkuostuhind Eestis jääb EL-i suurtööstuste ja Läti-Leedu tasemete vahele. Läti-Eesti toorpiima hindade ühtlustumine võib kaasa tuua toorpiima hinnatõusu ka Eestis.

Joonis 12

Eesti piimatööstuste poolt varutava toorpiima tegelik **kokkuostuhind** langes ESA andmetel 2006. aasta alguse 3.92 kroonilt kuni 3.72 kroonini juulis ehk 5,1% (joonis 12 ja 13). Augustist alates muutus hinnatrend tõususuunaliseks, kuid oli veel 2007. aasta I kvartalis (3.86 kr/kg) 0,3% madalam eelmise aasta I kvartali hinnast, siiski aga 0,5% kõrgem 2006. aasta IV kvartali keskmisest hinnast. 2007. aasta II kvartalis jätkus kerge hinnatõus ning maikuu hind oli 0,3% kõrgem I kvartali keskmisest.

Väliskaubandus

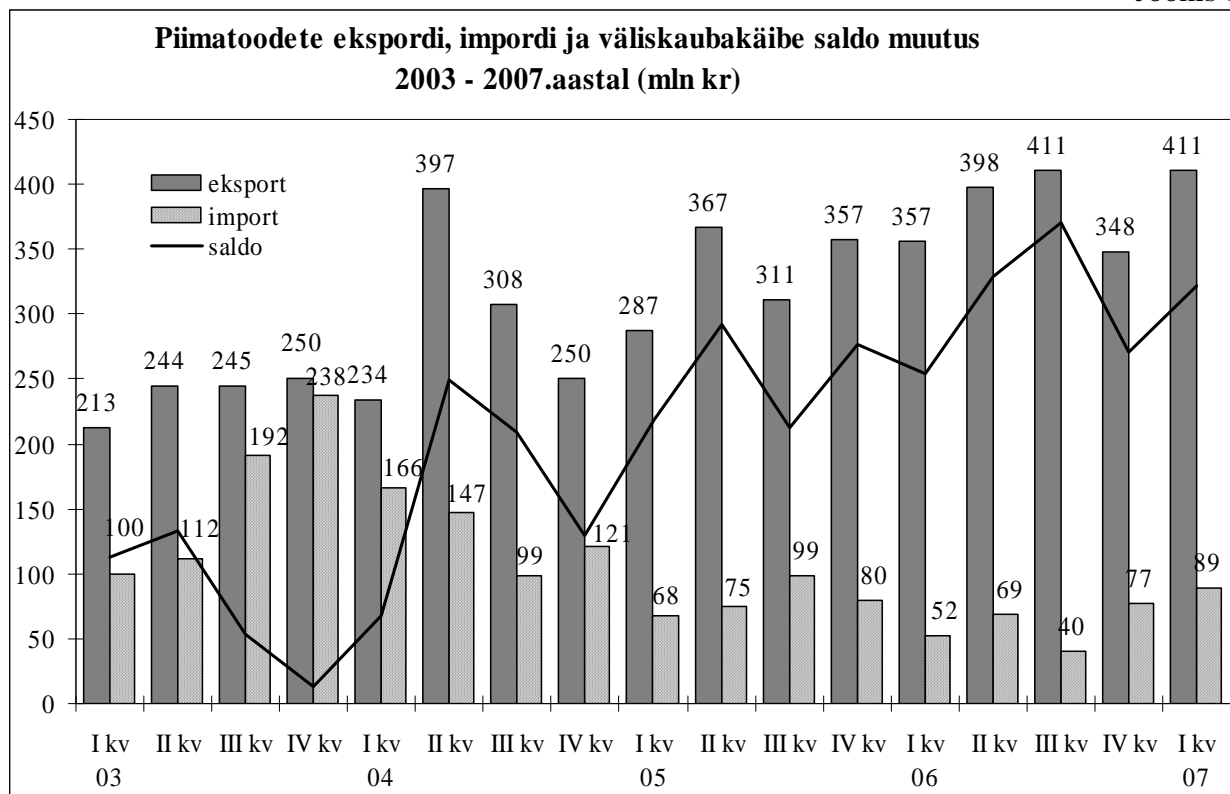
Piimatoodete väliskaubandus 2007. aasta I kvartalis oli mõlemal, nii ekspordi kui impordi, suunal aktiivsem võrreldes aastatagusega (joonis 14). Eesti piimatoodete ekspordikäive suurenes võrreldes 2006. aasta sama perioodiga 15% (+54,7 mln kr) ja import 70% (+36,6 mln kr). Impordikäive on ekspordikäibe kõrval üsna tühine, olles sellest 4,6 korda väiksem. Piimatoodete kaubavahetuse saldo 2007. aasta I kvartalis siiski kasvas - kaubavahetuse positiivne saldo suurenes 322,7 miljoni kroonini, mis on 6% enam kui aasta tagasi (+18,1 mln kr). Sealjuures suurenes kaubavahetuse positiivne saldo ekspordi suurenemise tulemusel kolmandatesse riikidesse ja kaubavahetuse positiivne saldo nende riikidega suurenes ligi 60% (+33,8 mln kr). Kaubavahetuse positiivne saldo EL-i teiste liikmesriikidega vähenes samal ajal 6% (-15,6 mln kr) impordikäibe ekspordist kiirema suurenemise tõttu.

Põllumajandussaaduste väliskaubanduses moodustas piimatoodete ekspord 2007. aasta I kvartalis 17,2% (2006 I kv 19,8%) põllumajandussaaduste koguekspordist ja import 2,9% (2006 I kv 2%) koguimportist.

Piimatooted **eksporditi** 2007. aasta I kvartalis 411,4 miljoni krooni väärtuses, mis ületas 2006. aasta sama perioodi käivet 15% ehk 54,7 miljoni krooni võrra (tabel 9). Ekspordikäibest

78% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ja 22% piimatoodete ekspordist läks väljapoole Euroopa Liitu. Kusjuures eksport kasvas kolmandatesse riikidesse (+60%) kiiremini kui EL-i teistesse riikidesse (+7%).

Joonis 14

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Tähtsamad eksporditüübid olid piima- ja lõssipulber (31% piimatoodete ekspordist rahalises väljenduses, joonis 15), juust-kohupiim (27%), rõõsk piim ja koor (18%) ning või (12%). Piimatoodete ekspordihinnad on tänava enamusel toodetel kiire tempoga tõusnud. Kiirem kallinemine oli aastaga pulbritel: lõssipulbri ekspordihind oli 18%, vadakupulbril 28% ja täispiimapulbril 12% kõrgem aastatagusest. Või keskmine ekspordihind pole muutunud, küll on hind langenud Venemaale ekspordis (-8%) ning tõusnud EL-i teistesse liikmesriikidesse ekspordis (+7%). Langenud on ekspordihinnad värskel juustul ja kohupiimal (-44%), muudel hapupiimatoodetel (-26%) ning 1...6%-lise rasvasusega rõõsal piimal (-3%).

Erinevate toodete ekspordikoguste muutused on olnud aga üsna järsud nii vähenemise kui suurenemise suunas. Võrreldes 2006. aasta I kvartaliga, suurenes tänava I kvartalis üle üheksa korda jäätise eksport. Rõõska piima ja koort ning võid eksporditi tänava ligi 40% ja hapendatud piimatooted 1/3 võrra rohkem kui mullu. Samas oli suur langus vadakupulbri (-49%) ekspordis. Naturaaljuustu eksporditi tänava 1,5% vähem, kuid teisi juuste ja kohupiima üle 10% enam eelmise aasta sama perioodi mahust. Pulbrite eksport vähenes 8%, kusjuures lõssipulbri eksport suurenes (+2%), kuid täispiimapulbri eksport vähenes (-23%).

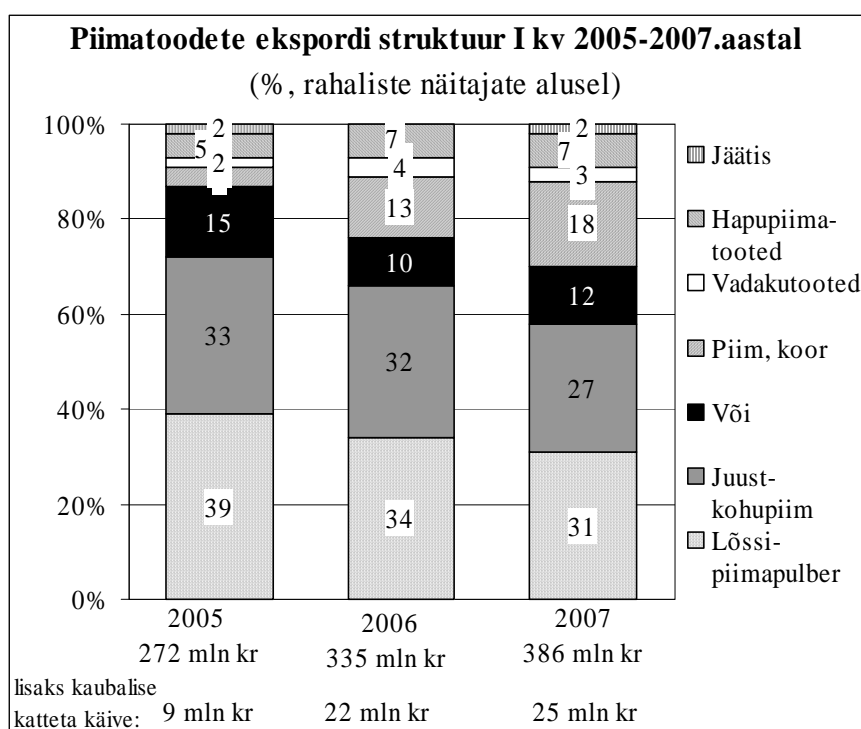
Tabel 9

Piimatoodete põhieksport I kvartalis aastail 2006 – 2007

	I kvartal 2006			I kvartal 2007			Ekspordi- koguse muutus 2007/06 + , - %
	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	
Piim, koor, lõss	9795	44217	4.52	13578	68331	5.03	38,6
sh piim 1...6%	9338	38352	4.11	11978	47674	3.98	28,3
Kondenseeritud piim, pulber	3603	115405	32.03	3321	117898	35.50	-7,8
sh lõssipulber	1565	47102	30.09	1593	56421	35.42	1,8
täispiimapulber	1987	67410	33.93	1532	58363	38.09	-22,9
Hapendatud piimatooted	1356	21853	16.12	1796	28093	15.64	32,4
sh jogurt	1024	13377	13.06	1355	19750	14.57	32,3
Vadakutooted	1425	12740	8.94	1052	12510	11.89	-26,2
sh vadakupulber	1421	12653	8.90	728	8315	11.42	-48,8
Või ja piimarasvad	1162	32486	27.96	1587	44502	28.04	36,6
sh või	1133	31640	27.92	1586	44478	28.04	40,0
Juust, kohupiim	2429	107148	44.10	2681	106338	39.66	10,4
sh naturaalne juust	1646	73982	44.93	1622	80114	49.39	-1,5
Jäätis	33	943	28.23	300	8432	28.11	9,1korda
Piimatooted kokku	x	334792	x	x	386104	x	x
Käive rahas, ilma kaubalise katteta		21900			25300		
Kokku piimatoodete grupp	x	356692	x	x	411404	x	15,3*

*Ekspordikäibe muutus

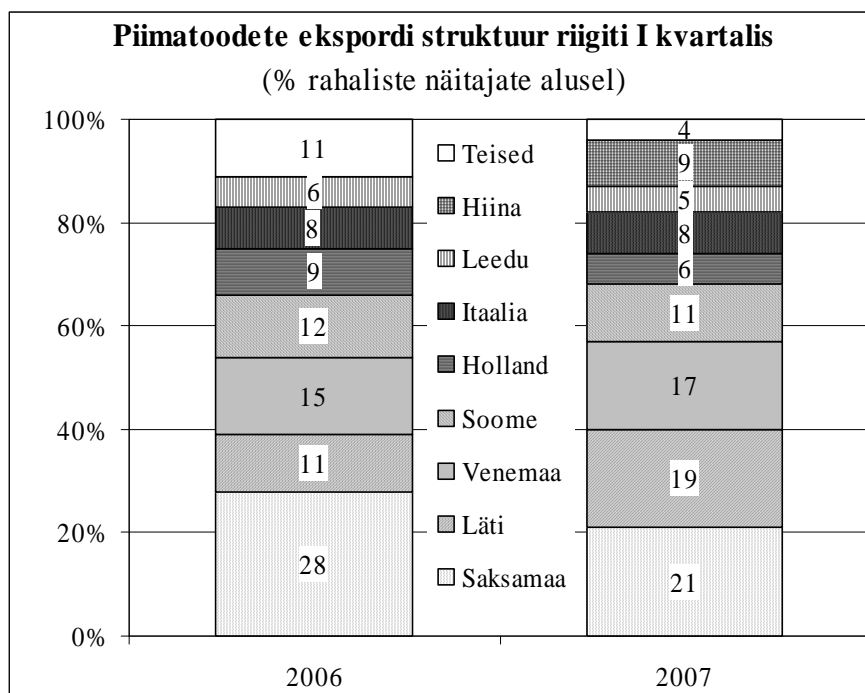
Joonis 15

Eesti piimatoodete ekspordi olulisemaks sihtturuks oli 2007. aasta esimeses kvartalis endiselt Saksamaa (21% I kv piimatoodete ekspordist rahalises väljenduses, joonis 16), kuid ekspordikäive Saksamaale vähenes aastaga 15% (-14,8 mln kr) ja osakaal piimatoodete ekspordikäibes vähenes 7%-punkti võrra. Tähtsuset teiseks sihtturuks tõusis viimase aastaga Läti (osakaal piimatoodete ekspordikäibes 19%), kuhu eksport suurenes võrreldes aastatagusega 2,1 korda (+40,1 mln kr). Kolmandale kohale eelmise aasta teiselt kohalt langes Venemaa 17%-lise osakaaluga ekspordikäibes, ekspordikäive Venemaale kasvas eelmise aasta I kvartaliga võrreldes 30% (+15,9 mln kr). Ekspordikäibest 3. riikidesse moodustas väljavedu Venemaale 75% (I kv 2006 91%). Neljandal kohal oli Soome, kuhu eksport suurenes aastaga 9%, kuid osakaal piimatoodete ekspordikäibes (11%) langes aastaga 1%-punkti võrra. Hollandi osakaal (6%) langes samal perioodil 3%-punkti võrra. Viiendal kohal oli uue sihtturuna Hiina 9%-lise osakaaluga kogu piimatoodete ekspordikäibes ja oli ekspordikäibes 3. riikidesse 20%-lise osakaaluga teisel kohal.

Saksamaale eksporditi põhiliselt pulbreid (51% pulbrite koguselisest ekspordist, tabel 10) sealhulgas 47% lõssipulbri ja 61% täispiimapulbri ekspordist ning 47% rööstast koorest, kusjuures aastatagusega võrreldes vähenes pulbrite eksport 770 tonni võrra (-17,7 mln kr). Lätti läks 93% röösa piima (rasvasusega 1-6%), 23% jogurti, 45% muude hapupiimatoodete, 14% kohupiima, 6% sulatatud juustu ja 15% jäätise väljaveost. Venemaale veeti 76% vadakupulbri, 72% või ja 44% naturaaluustu ekspordist. Soome läks 55% jogurti, 17% naturaaluustu ja 63% jäätise ekspordist. Hollandisse eksporditi 14% täispiimapulbrite ning 25% värsket juustu ja kohupiima väljaveokogusest.

Joonis 16

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Kolmandatest riikidest uuele sihtturule Hiinasse eksporditi 500 tonni lõssipulbrit 17,9 tuhande krooni väärtuses. Kolmandatest riikidest olid Eesti piimatoodetele sihtturgudeks peale Venemaa ja Hiina veel Norra (3,2 mln kr) ja Ceuta (2,3 mln kr; autonoomne piirkond Vahe-meres). Norrasse eksporditi sulatatud ja naturaaluustu kokku 11,3 tonni ning vadakutooteid 18,4 tonni. Ceuta'sse 60 tonni lõssi- ja täispiimapulbrit.

Tabel 10

Põhiliste piimatoodete põhieksporti struktuur riikide lõikes I kvartalis
(% vastava tootegrupi ekspordikogusest)

Piim, lõss, koor		Piima- ja lõssipulber		Hapendatud piimatooted		Või ja piimarasvad		Juust ja kohupiim	
2002 –	219 t	2002 –	3325 t	2002 –	492 t	2002 –	1266 t	2002 –	827 t
2003 –	431 t	2003 –	3337 t	2003 –	567 t	2003 –	1465 t	2003 –	1450 t
2004 –	186 t	2004 –	3993 t	2004 –	433 t	2004 –	1807 t	2004 –	944 t
2005 –	786 t	2005 –	3326 t	2005 –	993 t	2005 –	1140 t	2005 –	2070 t
2006 –	9792 t	2006 –	3603 t	2006 –	1356 t	2006 –	1162 t	2006 –	2429 t
2007 –	13578 t	2007 –	3321 t	2007 –	1796 t	2007 –	1587 t	2007 –	2681 t
Läti	82	Saksamaa	51	Soome	47	Venemaa	72	Venemaa	26
Leedu	5	Hiina	15	Läti	28	Soome	14	Leedu	23
Soome	3	Holland	9	Leedu	15	Saksamaa	6	Itaalia	17
Saksamaa	5	Läti	8	Rootsi	6	Itaalia	4	Soome	12
Venemaa	5	Belgia	4	Itaalia	3	Läti	3	Holland	9
		Hispaania	4	Saksamaa	1	Austria	1	Läti	7
		Teised	9					Teised	6

Piimatoodete **import** rahalises väärtuses oli 2007. aasta I kvartalis 70% (+36,6 mln kr) suurem kui aasta varasemal perioodil ja ulatus 88,7 miljoni kroonini (tabel 11). Käibekasv on saavutatud nii koguselise impordi suurenemise kui kõikide toodete impordihinna tõusu tulemusel. Peaaegu poole impordikäibe suurenemisest tuli hapendatud piimatoodete sisseveo suurenemise arvelt (+15,1 mln kr). Enam suurenes ka kohupiimade ja pehmete juustude sissevedu (+6,8 mln kr).

Impordikäibest 98% tuli EL-i teistest liikmesriikidest ja ligi 2% kolmandatest riikidest. Eestile suuremateks piimatoodete impordipartneriteks olid I kvartalis Poola (piimatoodete impordikäive 22,2 mln kr), Soome (16,5 mln kr) ja Saksamaa (13 mln kr), kelle osakaalud piimatoodete impordikäibes olid vastavalt 25%, 19% ja 15% (joonis 17).

Aasta jooksul on kiiremini kasvanud import Poolast (4,4 korda e. +17,2 mln kr) ning seda põhiliselt jogurtite ja muude hapupiimatoodete sisseveo suurenemise tulemusel. Hapendatud piimatoodete impordis oli Poola 80%-lise osakaaluga olulisemaks impordipartneriks (tabel 11). Poolast toodi peale hapupiimatoodete veel juustu ja kohupiimatooteid. Suurem impordi vähene- mine oli aastaga Leedust (-45% e. -6 mln kr), kust põhiliselt vähenes naturaaluustu sissevedu. 2007. aasta I kvartalis toodi Leedust vaid 40 tonni naturaaluustu aasta varasema 115 tonni asemel. Samas suurenes Leedust jäätise sissevedu 79 tonnile (2006 I kv 58 t) ning jäätise impordis oli Leedul 39%-ga suurim osakaal.

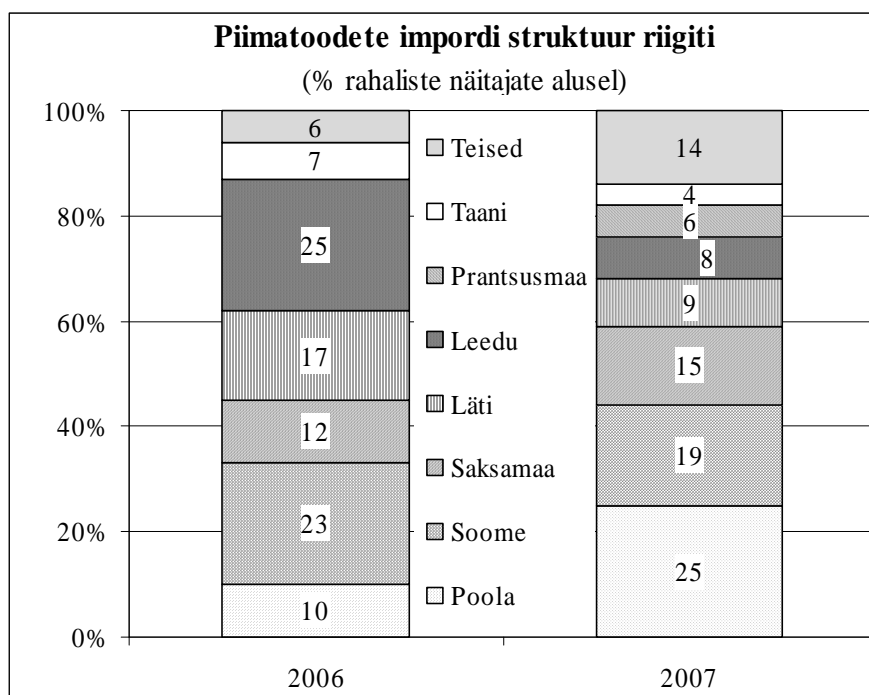
Tabel 11

Piimatoodete põhiimport I kvartalis aastatel 2006 ja 2007

	I kvartal 2006			I kvartal 2007			Import- koguse muutus 2007/06 +,- %
	Kogus tonni	Summa tuh kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa tuh kr	Hind kr/kg	
Piim, koor, lõss	75	1582	21.16	62	1610	26.18	-17,3
sh piim 1...6%	28	251	9.13	13	187	14.22	-53,6
Kondenseeritud piim, pulber	153	3646	23.90	258	7412	28.79	68,6
sh lõssipulber	25	511	20.22	59	1614	27.18	2,4 korda
täispiimapulber	25	920	36.51	101	3900	38.70	4 korda
Hapendatud piimatooted	243	4055	16.69	832	19211	23.10	3,4 korda
sh jogurt	76	1474	19.31	304	6208	20.40	4 korda
Vadakutooted	380	5975	15.74	508	11024	21.70	33,7
sh vadakupulber	379	5881	15.52	410	9130	22.27	8,2
Või ja piimarasvad	15	648	42.54	9	446	47.58	-40
sh või	14	616	43.48	8	423	50.56	-42,8
Juust, kohupiim	451	24635	54.61	555	31412	56.61	23,1
sh naturaalne juust	315	17239	54.79	302	18056	59.81	-4,1
Jäätis	154	4587	29.83	201	6631	33.01	30,5
Piimatooted kokku	x	45128	x	x	77746	x	
Käive rahas, ilma kaubalise katteta		7000			10950		
Kokku piimatoodete grupp	x	52128	x	x	88696	x	70,2*

*Impordikäibe muutus

Joonis 17

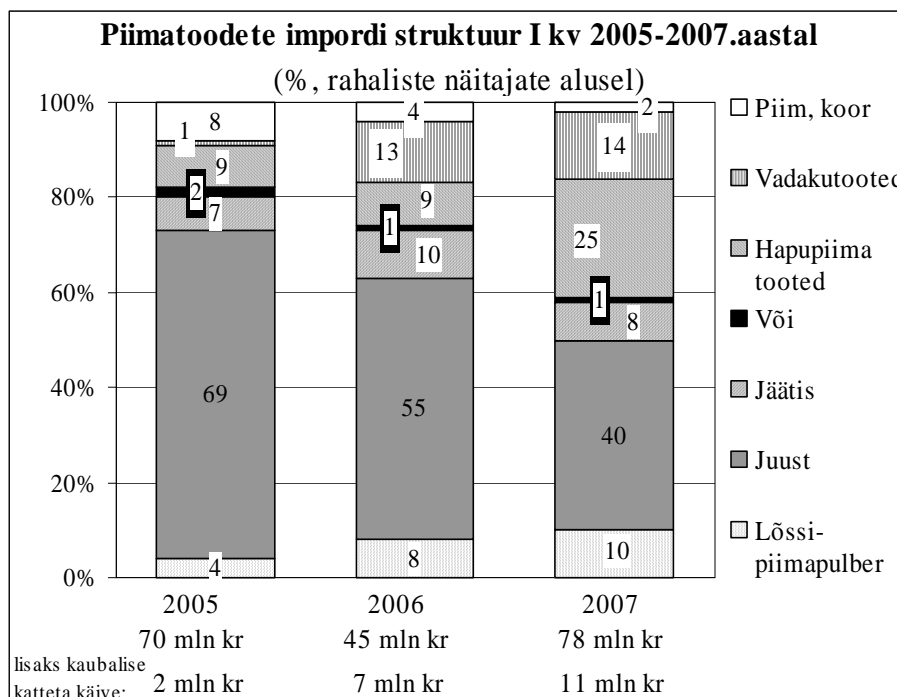
Soomest toodi Eestisse peamiselt erinevaid juustusid (29% juustu-kohupiima impordist), jäätist (32%) ja võid (49%). Lätist tuli Eestisse 43% või, 31% kohupiima, 16% naturaaluustu ja 10% jäätise sisseveokogusest.

Kolmandatest riikidest toodi Eestisse piimatooteid kahest riigist, kokku 1,5 miljoni krooni eest. Venemaalt toodi kogu väärtuses (81% osakaal kolmandate riikide impordikäibes) 38,1 tonni jäätist. Norrast (19%) toodi 8,1 tonni naturaaluustu, 0,5 tonni võid ning 0,4 tonni lõssi- ja vadakupulbrit.

Tabel 12

Põhiliste piimatoodete põhiimpordi struktuur riikide lõikes I kvartalis
(% vastava tootegrupi impordikogusest)

Piima- ja lõssipulber		Hapendatud piimatooted		Või ja piimarasvad		Juust, kohupiim		Jäätis	
2002 – 228 t		2002 – 582 t		2002 – 441 t		2002 – 410 t		2002 – 161 t	
2003 – 1615 t		2003 – 319 t		2003 – 1417 t		2003 – 541 t		2003 – 134 t	
2004 – 1261 t		2004 – 267 t		2004 – 2536 t		2004 – 929 t		2004 – 166 t	
2005 – 108 t		2005 – 299 t		2005 – 43 t		2005 – 1041 t		2005 – 199 t	
2006 – 152 t		2006 – 243 t		2006 – 15 t		2006 – 451 t		2006 – 154 t	
2007 – 256 t		2007 - 838 t		2007 - 9 t		2007 - 555 t		2007 – 201 t	
Saksamaa	38	Poola	80	Soome	49	Soome	29	Leedu	39
Leedu	22	Saksamaa	12	Läti	43	Läti	24	Soome	32
Taani	17	Soome	7	Norra	5	Saksamaa	18	Venemaa	19
Holland	13	Leedu	1	Poola	3	Poola	16	Läti	10
Läti	6					Leedu	7		
Poola	4					Itaalia	5		
						Norra	1		

Joonis 18

Impordi rahalisest väärtusest moodustas juust 40%, hapupiimatooted 25%, vadakutooded 14% ja jäätis 8% (joonis 18). I kvartalis suurenes pulbrite, hapupiimatoodete, vadakutoodete, juustu-kohupiima ja jäätise sisseveokogused, vähenenud on värske piima-koore ja või import. Sisseveokogused on turumahtu arvestades üldiselt väikesed, kuid impordikoguste suurenemine varasemate aastate languse taustal viitab ebasoodsale tendentsile piimatoodete väliskaubanduses, kus toorpiima väljavedu Eestist pidevalt suureneb ja osade valmistoodete eksport väheneb, osadel import suureneb.

Maailmaturg

Piimatoodete maailmaturul püsib soodne olukord, nõudlus ületab pakkumist ning hinnad liiguvad enamikel toodetel tõusu suunas. Piimatoodete pakkumise suurendamist üha kasvava nõudlusega samas tempos takistavad sagedased ekstreemsed ilmastikuolud olulistes piimatootmise piirkondades: Austraalias põud, Lõuna-Ameerikas üleujutused. Eriti kiiresti on maailmas kasvanud nõudlus piimapulbrite järele, kuid piimatööstusettevõtted ei ole samas tempos suutnud oma tootmisvõimsusi suurendada. USA ja EL on viimase 4 aasta jooksul ligikaudu 1 miljoni tonnised pulbrivarud peaaegu kogu ulatuses maha müünud ning laod on praktiliselt tühjad. Piimapulbrite nõudluse kasvu tulemusel on nende hinnad aastaga ligi kahekordistunud. 2007. aasta mai II pooles oli täispiimapulbri FOB Lääne-Euroopa hind 46.24 kr/kg (4000 US\$/t), mis oli 74% kõrgem aastatagusest (mai'06 26.78 kr/kg). Lõssipulbri hind tõusis veelgi tempokamalt - 84% ja oli käesoleva aasta mai keskel 47.97 kr/kg (4150 US\$/t; mai'06 26.26 kr/kg). Piimarasvatoodete nõudlus on kasvanud vähem ning ka hinnatõus on aastaga olnud aeglasem. Või hind oli tänavu mais 25.43 kr/kg (2200 US\$/t) ja aastane hinnatõus 12% (mai'06 22.95 kr/kg) ning Cheddar-tüüpi juustu hind 36.99 kr/kg (3200 US\$/t) ja hinnatõus 9% (mai'06 34.11 kr/kg).

Austraalia piimandusekspertide arvates kallinevad piimatooted maailmas oluliselt. 2007/2008. aastal prognoositakse lõssipulbri hinnatõusuks 60%, või ja juustu hinnatõusuks 28%. Täispiimapulbri hinna puhul peaks hinnatõus kahe aasta jooksul ulatuma koguni 125%-ni. Hinnatõusu põhjuseks on maailmas suur piimapulbri nõudlus ning samal ajal toodangu langus. 2006/2007. aastal vähenes näiteks Austraalias, kes on maailma suurim piimatoodete eksportija, piimatoodang põua tõttu üle 5% ning käesoleval aastal peaks langus veel 2% ulatuses jätkuma.

Lõssipulbri import arenes 2006. aastal riigiti väga erinevalt, kusjuures suurenenud on import 2005. aastaga võrreldes vaid EL-is ja Hiinas (tabel 13). Suurimad lõssipulbrit importivad riigid on Mehhiko, Filipiinid, Indoneesia, Alžeeria ja Hiina. Kasvav tendents on viimastel aastatel impordis olnud Hiinas, Egiptuses, Singapuris ja Vietnamis, langev trend samal ajal Alžeerias ja Mehhikos. Ka Venemaal suurenes import 2005. aastal, kuid 2006 vähenes.

Lõssipulbri import maailmas (tuh t)

	2003	2004	2005	2006	2006/05 + - %
EL*	93,4	26,2	7,1	18,5	+160,6
Venemaa	9,6	15,2	19,4	5,4	-72,2
Alžeeria	81,2	90,2	83,4	67,8	-18,7
Egiptus	21,9	19,5	25,0	...	
Maroko	15,0	10,8	13,1	11,9	-9,2
Nigeeria	22,2	15,9	18,7	...	
Mehhiko	129,3	140,9	154,7	111,0	-28,2
USA	1,4	0,6	1,3	0,8	-38,5
Iraan	7,9	9,1	6,1	...	
Iraak	30,6	3,9	11,7	...	
Saudi-Araabia	49,7	61,3	52,7	...	
Hiina	45,0	55,4	42,6	62,4	+46,5
India	4,3	0,2	0,2	...	
Indoneesia	71,6	91,3	86,8	86,4	-0,5
Jaapan	42,5	36,8	34,0	31,9	-6,2
Singapur	36,7	54,5	61,1	...	
Filipiinid	110,0	120,0	87,3	...	
Vietnam	29,8	36,8	39,4	...	
Austraalia	3,7	4,0	4,5	4,3	-3,6

*EL kuni 2003.a EL-15, alates 2004.a EL-25

Allikas: ZMP

Valgutoodete nõudluse suurenemine on ajendanud teadlasi aretama madalama rasvasuse ja kõrgema valgusisalduse toodanguga lehmi. **Uus-Meremaa** teadlased on aretanud friisi tõugu lehmi, kes loomulikult moel toodab vähese rasvasusega piima. Selle tõi avalikkuse ette üks Uus-Meremaa ajaleht ning uudis on kiiresti levinud üle kogu maailma. Lehmi nimi on Marge ning temaga on tegelenud 2001. aastast kohaliku biotehnoloogia firma ViaLactia, kelle omanik on Fonterra meierei. Uuriti miljonite lehmade piima ning see konkreetne lehm osteti ligi 2500 Eesti krooni eest, seemendati ning viidi läbi mitmeid erinevaid uuringuid. Suureks avastuseks peeti seda, et ka Marge järeltulija piim on väga väikese – ca 1%-lise, rasvasisaldusega ning sisaldab eriti häid küllastumata rasvhappeid. Majanduslikult on piimas olev valk rohkem väärt kui rasv ning seetõttu peetakse avastust oluliseks. Prognoositakse, et üks lehmakari toodab väherasvast piima kommertslikuks kasutamiseks juba 2011. aastal.

Uus-Meremaal oli 2005/06 piimandusaastal alla 4 miljoni piimaveise, 11 883 piimakarja (388 karja vähem aasta varasemast). Ühe karja keskmine suurus oli 322 lehma.

Kanadas piimatoodete eksport 2006. aastal suurenes (tabel 14). Lõssipulbri eksport tõusis peale tugevat langust 2005. aastal taas oluliselt. 2006. aastal eksporditi 13,3 tuhat tonni lõssipulbrit, mis ületas aasta varasemat kogust 2,4 korda, kuid seda oli siiski 16% vähem kui 2004. aastal. Eriti kõrge oli lõssipulbri eksport 2002. aastal – ligi 49 tuhat tonni (2003.a 15,8 tuh t). Juustueksport on püsinud stabiilne juba kolm aastat (2005.a 11 tuh t). Kiire ekspordi kasv oli ka võil (4,5 korda), kuid kogused on maailmaturu jaoks väikesed.

Kanadas McMaster Ülikoolis tehtud uuring näitab, et kui sportlased soovivad saada suuri lihaseid, siis tuleb juua piima. Piima joomisel on efekt kahekordne võrreldes sojajookidega. Seda teavet on ära kasutanud ka üks USA joogitootja Bravo!, kes valmistab nüüd piimal baseeruvaid spordijooke. Jook tuuakse turule sel suvel ning seda müüakse nime all Slammers Sport Milk.

Tabel 14

Kanada piimatoodete eksport (tuh tonni)

	2005	2006	2006/05 ± %
Või	0,8	3,7	+353,5
Juust	10,5	10,6	+0,8
Lõssipulber	5,6	13,3	+136,6
Kondenspiim	2,9	2,8	-1,7

Allikas: ZMP, Statistics Canada

Argentiina eksportis 2006. aastal piimatooteid 790 mln US\$ väärtuses, mis oli 27% enam aasta varasemast. Eksport suurenes koguseliselt pea kõigi toodete osas, vähenes vaid võiõli (-33%) ja laktoosi (-42%) eksport (tabel 15). Võid eksporditi üle 7 korra enam kui aasta varem, kuid 12,3 tuhande tonniga on Argentiina maailmaturul väike tegija. Juustude eksport suurenes kokku 12%, sealhulgas suurenes peale kõvade juustude (-23%) kõigi teiste juustusortide eksport, pehmete juustude eksport suurenes koguni 2 korda. Täispiimapulbri ekspordi suurenemisega 212,7 tuhandele tonnile kindlustas Argentiina oma positsiooni maailmaturul.

Tabel 15

Argentiina piimatoodete eksport (tuh tonni)

	2005	2006	2006/05 +/-%
Või	1.668	12.312	+ 638
Võiõli	5.347	3.570	- 33
Juust	51.891	58.163	+ 12
- kõva juust	18.957	14.541	- 23
- lõikejuust	24.980	27.861	+ 12
- pehme juust	7.077	14.704	+ 108
- riivjuust	725	845	+ 17
- sulatatud juust	153	212	+ 39
Täispiimapulber	166.365	212.676	+ 28
Lõssipulber	15.464	21.503	+ 39
Laktoos	2.454	1.419	- 42

Allikas: ZMP; CIL

Argentiinas oli piima kokkuost käesoleva aasta neljal esimesel kuul väiksem aastatagusest. 15-s piimatööstuses, kes 2005. aastal ostsid kokku 58% toorpiimast, langes nimetatud ajavahemikul piima kokkuost 11,5%.

Nüüdsest on **Hiina** maailma suuruselt kolmas piimatootja USA ja India järel ning Venemaa ja Pakistani ees. Ametlikel andmetel tootis Hiina eelmisel aastal piima 15% enam kui aasta varem, kokku 33 mln tonni. Toodangu kasvu on mõjutanud ka see, et riigis on viimase 7 aastaga suurte meiereide arv kahekordistunud ning nende toodang seitsmekordistunud võrreldes 1998. aastaga. Üha enam piimatootjad müüb oma piima meiereidele. Väikestes linnades elavad inimesed on samuti hakanud Hiinas piima tarbima ning tugevat tarbimise kasvu oodatakse lähiaastailgi.

Ukraina toorpiimaturg, mis veel möödunud suvel kasvu näitas, on praeguseks tugevas defitsiidis. Kiievi majandusajalehe "Delowaja Stoliza" andmetel oli pöördepunktiks osaliselt uute turgude avanemine välismaal peale Venemaa impordikeelu kehtestamist ja sellele järgnenud kohest blokeeringut ukraina piimatoodete sisseveole. Peale selle suurendab toorainevajadust Ukraina rahva ostujõu kasvuga kaasnev nõudluse suurenemine siseturul, kuid samal ajal on piimatoodang vähenenud.

Ametlike andmete alusel (ZMP/AE-London) suurenes juustu tootmine Ukrainas 2007. aasta I kvartalis 17% (kogumahule 50,1 tuh t), jogurti tootmine 11% (21,6 tuh t). Samas vähenes piimalehmade arv kümnendiku võrra ja piimatootmine langes 3,3%. Kiirem toodangu langus ja veiste arvu vähenemine oli peamiselt põllumajanduslikes suurettevõtetes, kust on eriti suur nõudlus kõrgekvaliteedilise toorpiima järele. Praegu leiab ka väiketootjate madalama kvaliteediga toorpiim Ukrainas kindlalt ostja.

Ukrainas oli 2007. aasta märtsis 3,35 mln piimalehma, 8,6% vähem kui aasta tagasi. Piimakarja produktiivsus on veidi tõusnud, sest piimatoodang langes aastaga veidi aeglasemalt (-6,4% apr'07/apr'06).

Venemaal toodeti 2007. aasta nelja esimese kuuga 9 mln tonni piima, mis on 1,9% enam aasta varasemast. Aprillis oli toodetud piimakogus 2,9 mln tonni, ehk 1% enam aasta varasemast.

Valgevenes toodeti piima 2007. aasta I kvartalis üks miljon tonni, mis oli 8,5% suurem aasta varasemast perioodist (ZMP/Interfax).

Euroopa Liit

Piimatoodetele üha kiirenevalt kasvavat nõudlust maailmas, eriti Aasias, suudaks osaliselt katta ka Euroopa Liit. Samas on EL-i turegulatsioon (tootmiskvoodid, toetused, sekkumis-

ostud), mis orienteerub peamiselt siseturu kaitsmisele, seadnud tõkked piimaekspordi arengule. Piimatootmine ja seega ka toorpiima pakkumine on peaaegu seiskunud, olles vaid nõrga kasvuga. Madalad toorainehinnad ja otsetoetuste lahtisidumine on viinud väiksemate karjade tegevuse lõpetamisele ja lehmade arvu vähenemisele.

Piimatoodete pakkumisest kiirem nõudluse kasv ja sellest tulenev kiire hinnatõus maailmaturul on põhjustanud hinnatõusu ka EL-is, mille tulemusel viis Euroopa Komisjon järkjärgult kõigi piimatoodete eksporditoetuste määrad käesoleva aasta juunis 0-tasemele. Samas ei ole maailmaturuhinnad EL-i tootjate jaoks nii kõrged kui olid koos eksporditoetustega ning seetõttu prognoositakse EL-i siseturul piimatoodete hindade edasist tõusu. Samuti loodavad piimatootjad, et Euroopa Komisjon hakkab tõsisemalt arutama piima tootmiskvootide peatset suurendamist. Tootjad soovivad toetusrahade kaotust kompenseerida toodangu kasvuga, praegu piirab seda aga EL-i riikides piimakvoot, mis enamikes EL-i riikides täidetakse 100% lähedaselt.

Vaatamata eksporditugede kaotamisele, ületas enamike piimatoodete eksport EL-27-st tänava nelja esimese kuuga eelmise aasta sama perioodi taset (tabel 16). Vähenesid vaid täispiimapulbri ja kaseiini ekspordikogused.

Tabel 16

Euroopa Liidu (EL-27) piimatoodete eksport jaanuar-aprill (tuh t)

	2006	2007	2006/05 ± %
Või j võiõli	89	89	0,0
Juust	172	188	9,3
Täispiimapulber	141	132	-6,4
Lõssipulber	48	49	2,1
Kondenspiim	73	78	6,8
Vadakupulber	108	111	2,8
Kaseiin	12	9	-25,0

Allikas: Euroopa Komisjon

2007. aasta jaanuaris ja veebruaris piimatootmine EL-is varasema aasta sama perioodiga veidi suurenes, kuid järgnevatel kuudel hakkas taas vähenema. Nimetatud perioodi suurenenud piimakogused läksid peamiselt juustutoodangu suurendamiseks. Juustu toodeti nimetatud perioodil 4,1% enam aasta varasemast (tabel 17). Kergelt on tõusnud täispiimapulbri (+1,4%) ja joogi-
piima (+0,6%) tootmine. Nende toodete tootmismahu kasvuga jäi vähem toorpiima või ja lõssi-
pulbri tootmiseks, millede maht samal ajal vähenes vastavalt -3,8% ja -0,9%.

Tabel 17

Piimatoodete tootmine EL-27 jaanuaris-veebbruaris 2007.a (tuh t)

	2006	2007	2007/06 + - %
Joogipiim	5.454	5.485	+ 0,6%
Või	319	306	- 3,8%
Juust	1.251	1.303	+ 4,1%
Täispiimapulber	129	130	+ 1,4%
Lõssipulber	153	152	- 0,9%

Allikas: Euroopa Komisjon

Saksamaal vähenes piima kokkuost mai kahel esimesel nädalal, mis näitab, et sesoonne kõrgpunkt saavutati tänavu mullusest ajaliselt paar nädalat varem. Piimatoodang vähenes jätkuvalt kuni juuni keskpaigani, vaatamata sellele, et ilmastikutingimused mais peale ebasoodsat aprilli parandasid oluliselt põhisöötade kasvutingimusi. Piimatootmist ei ole suurendanud teadmine, et tootmiskvoot suurenes ka uuest kvoodiaastast 0,5%. 2006/07 aasta piimakvoot ületati esialgsel hinnangutel 139 tuh tonniga. Loomasöödana kasutatavate pulbrite hinnad on tõusnud siseturul nii kõrgele, et farmides kasutatakse vasikate üleskasvatamiseks jälle varasemast enam täispiima.

Piima kokkuostuhind püsib, vaatamata turu soodsatele arengutele ja toorpiima pakkumise vähenemisele, stabiilne. Saksamaa keskmine kokkuostuhind oli märtsis 28,3 senti/kg. Siiski on täheldatud üksikutes regioonides ja piimatööstusettevõtetes hinnatõusu. Eelolevateks kuudeks prognoositakse piima kokkuostuhinna tõusu Saksamaal.

Saksamaal on piima jaehind kauplustes tõusnud 10-20% ning piim, või ja juust kallinevad tarbija jaoks tõenäoliselt lähiajal veelgi. Värskepiimatoodete nõudlus tavaliselt suveperioodil kasvab ja eriti elavneb kodumaiste marjade valmimise perioodil koore müük. Lähiperioodi turuolukorda hindava jaekaubanduse küsitluste alusel võivad näiteks joogipiima hinnad tõusta keskmiselt ligi 15%. Sellise kiire hinnatõusu tulemusel suurenevad joogipiima ja teiste värskepiimatoodete tootmiseks kuluvad toorpiima kogused ning need on piimapulbrite ja või tootmiseks kasutatud toorpiima koguste järel teisel kohal.

Võiturg tugevneb Saksamaal jätkuvalt ja blokkvõi hind on kindlal tõusutrendil, samal ajal kui pakitud või hinnad püsivad sõlmitud pikaajaliste lepingute alusel muutumatud. Uued hinnaläbirääkimised kaubandusega toovad kindlasti kaasa hinnatõusu ka pakitud või osas: näiteks Hannoveris tõusis pakivõi hind uute läbirääkimiste tulemusel 3,4% (45.38-lt kuni 46.94 kr/kg).

Otsustava tähtsusega Saksa võituru arengus oli eelkõige nõudluse kasv, aga samuti töötlemiseks mineva koore ja elanike poolt tarbitava koore nõudluse elavnemine. Siinjuures

mõjutab piimarasvade pakkumist ka toorpiima rasvasisalduse langus, nagu aprilli esialgsed andmed näitavad. Eraladustamise andmed näitavad, et edaspidiselt nii plokkvõi kui ka pakitud või pakkumine väheneb. Mai keskpaigaks oli Saksamaal eraladustatud 12,5 tuhat tonni võid, mis on 1,9 tuhat tonni vähem mullusest. Juunis aga eraladustamine kasvas - 24. juuniks oli Saksamaa eraladudes 22,1 tuh tonni võid, mis oli pea 1 tuh tonni võrra enam aastatagusest. Juuni lõpus oli plokkvõi pakkumine napp ja nõudlus aktiivne. Juuni keskmine hind oli Saksamaal 53.51 kr/kg ja ületas pea 15 krooniga aastatagust taset (2006.a juunis 38.80 kr/kg).

Saksamaa juustuturg näitab katkematut nõudluse arengut nii siseturul kui ka ekspordis EL-i teistesse liikmesriikidesse. Lõikejuustu hinnad on püsinud enamasti stabiilsed, kusjuures Edam-tüüpi 30%-lise rasvasusega juustu hinnad olid aastatagusest kõrgemad. Ka Emmentali ja neljakandiliste 10-kiloste kangidena müüdavate kõvade juustude hinnad olid kõrgemad, samas püsisid samade sortide väikepakendite hinnad muutumatutena. Pehmete juustude hinnad on samuti püsinud stabiilsed. Juustusektor sooviks hindu veelgi tõsta, et müügil tasa teha teiste toodete madalamat tulusust. Seda võimaldaks kergemini piima kokkuostukoguste edasine vähenemine ning suure sortimendiga tööstusettevõtete kindlaksjäämine varutava piima kasutamise struktuuri suhtes. Juunis juustu tootmine Saksamaal veidi vähenes toorpiima tarnete vähenemise tõttu, samal ajal läks osa toorpiimast või ja lõssipulbri tootmise suurendamiseks. Senini kattis tootmise suurenemine suurenevat nõudlust nii sise- kui välisturgudel, mis nüüd tootmise vähenedes võib kaasa tuua hinnatõusu ja seda eriti suurema nõudlusega juustude osas.

Lõssipulbri hinnad on jätkuvalt tõusnud. Pakkumine on suurenenud vaid siseturu müügi-võimalusi silmas pidades, kuid ekspordiks jätkub koguseid napilt. Lõssipulbri hind on Saksamaal tõusnud aasta algusest alates ning oli juuni lõpus toidukvaliteediga pulbrile 61.00 kr/kg ning söödakvaliteediga pulbrile 53.20 kr/kg, ületades sekkumishinda enam kui kahekordselt. Lõssikontsentraadi pakkumine on väike ning lõssipulbri tempoka hinnatõusuga tuleb arvestada ka edaspidi. Ka täispiimapulbri hinnad jätkavad Saksamaal tõususuunal, üksnes vadakupulbri hind on vähem tõusnud ning selle hind on muutunud stabiilsemaks.

Ka EL-i teistes riikides on piimatootmine vähenenud. Eriti tugev langus oli mais **Prantsusmaal**, mis tõstis seal lõssikontsentraadi ja tööstusliku koore hinda. Piimatoodete müük Prantsusmaal jäi 2006. aastal varasema aasta tasemele, küll muutusid aga erinevate toodete müügi-käibed (tabel 18). Suurima osakaalu piimatoodete rahalisest müügist moodustas ettevõtjate andmetel jogurt ja kohupiim, kuid nende müük vähenes aastaga 11%. Või müügi käive viimasel aastal suurenes.

Tabel 18

Piimatoodete müük Prantsusmaal ettevõtete müügiandmetel (mln eurot)

	2004	2005	2006	+, - %
Jogurt ja kohupiim	375,0	257,7	229,2	-11,1
Juust	150,1	147,5	173,2	17,4
Piim	18,7	20,0	22,6	13,0
Koor	16,8	15,0	15,6	4,0
Või	9,2	10,0	18,8	88,0
Muud tooted	13,7	10,5	3,8	-63,8
Kokku	583,5	460,7	463,2	2,8

Allikas: ZMP

Austria piimatootjad ületasid 2006/07 kvoodiaasta tootmiskvoodid 86,6 tuh tonniga, mille eest tuleb kvooti ületanud ettevõtetel maksta Euroopa Komisjonile 24,88 mln eurot trahvi (389,3 mln EEK).

Taanis otsustasid kohalikud piimatööstusettevõtted panustada ühiselt ülekaalususe vastasesse kampaaniasse miljoneid kroone. Nende arvates on piimas palju kasulikke omadusi, mis võiks aidata vältida ülekaalususest ja valest elustiilist tingitud haigusi. Lisaks valgule ja kaltsiumile on piimas rida teisigi kasulikke toitaineid, millele on liialt vähe tähelepanu pööratud.

Irimaal plaanitakse vastavalt valitsuse AgriVision 2015 tegevuskavale kasutada ligi 1,8 mlrd Eesti krooni erinevate piimatoodete tootearendusprojektidele (19 projekti). Eesmärgiks on parandada Iirimaa meiereide positsiooni kohalikul suurema lisandväärtusega piimatoodete turul ja aidata neid uutele välisurgudele.

Esimest korda mitme aasta jooksul tõstavad **Rootsi** piimatööstusettevõtted kaubanduse jaoks piimatoodete hindasid. Hinnatõusu alustas Falköpingi meierei, sellele järgnes Skåne-mejerier ja peagi ka Milko. Falköpingi meierei tõstis kogu oma tootesortimendi hinda 5-10%, Skånemejerier keskmiselt ligi 5%. Hinnatõusu põhjuseks peetakse üldist tulususe vähenemist, suurenenud tootmiskulusid nii piimatootmises kui töötlemisel, aga ka välisurgudel piimatoodete hinna suurt tõusu, mistõttu piimatoodete ekspordiks müük on muutunud tulusamaks kui müük siseturul. Arvatakse, et piimatoodete turg võiks turumuutustele samamoodi reageerida kui bensiniiturg – kui olukord muutub kehvemaks, siis peaks olema valmis ka hindu langetama.

Lõuna-**Soome** piimatootjad on mures sügisel vastuvõetava otsuse üle toetuste kohta. Nende arvates kaob piirkonnast piimatootmine, kui toetusi ei suurendata. Suve jooksul peab Soome läbirääkimisi EL-iga oma rahvuslike toetuste edasise toimimise teemal. Soomlased loodavad toetusi piimaliitri kohta suurendada. Peale Soome liitumist EL-iga on Lõuna-Soomes

piimatootmine vähenenud 15% ning kui toetusi ei suurendata, siis on risk, et veelgi enam piimatootjaid selles piirkonnas lõpetavad tegutsemise.

Suurbritannias ostsid piimatööstused mais 1,3 mln tonni toorpiima, mis oli umbes 4 tuhat tonni ehk 0,3% vähem aasta varasemast. Aasta esimesel viiel kuul oli kokkuostukogus kokku 4,66 mln tonni ehk 0,6% (-36 tuhat t) väiksem aastatagusest.

Rahvusvaheline konkurents

Arla Foods sulgeb oktoobris Taanis Aarsi meierei ja lõpetab sellega Emmentali juustu tootmise, mille asemel panustatakse piimapulbrile ja Mozzarella juustule, mida peetakse ettevõtte strateegiatoodeteks. Selle põhjuseks on pulbrite kõrged hinnad maailmaturul ning juba mõnda aega kestnud Emmentali ja teiste kõvajuustude hinnasurve. Arvatakse, et piimapulbri hinnad püsivad kõrgel veel vähemalt 1-2 aastat ning samuti nähakse Mozzarella juustule turukasvu võimalusi. Siiani on Arla Foods tootnud 11 tuhat tonni Emmentali juustu aastas, mida müüakse Prantsusmaale, Lähis-Ida maadesse, USA-sse, Jaapanisse, Itaaliasse ja Saksamaale.

Lundi Ülikooli uuringu järgi on Rootsis Arla tugevaim toidukaupade kaubamärk. Uuring viidi läbi 2500 inimese hulgas, kes märkisid oma lemmikkaubamärke erinevates toiduainegruppides. Kaubamärkide tugevuse puhul hinnati ka toodete kvaliteeti, erilisust, päritolu, sotsiaalset kuvandit ja ühiskondlikku vastutust.

Arla Foods jätkab laienemist Aasias tütarettevõtte loomisega Vietnamis. Laienemise eesmärgiks on Vietnamis müüa pakendatud ja Milex kaubamärgiga märgistatud piimapulbrit koostöös kohaliku toidukaupluse keti Asian Dragoniga. Esimesel aastal loodetakse sealse müügi käibeks saada ligikaudu 100 mln Eesti krooni. Vietnam oma 84 mln elanikuga on üks Aasia kiiremini kasvavaid turge, kus ostujõud jõudsalt tõuseb. Mitmed Arla Foodsi konkurendid juba tegutsevad seal turul, sest kohalik piimatoodang ei jõua nõudluse kasvule järele. Oktoobris alustab Arla Foods Vietnam pulbrite müüki, mida toodetakse Taanis Arla tehastes. Vietnamiga seotud investeeringud on eelkõige seotud Milex kaubamärgi turundusega, partnerettevõtte hakkab vastutama ladustamise ja jaotuse eest.

Arla Foods soovib Venemaale müüa rohkem juustu ja võid ning seetõttu on sõlminud koostööleppe Vene jaotusettevõtte Artis Distribution'iga. Koos loodi firma Arla Foods Artis Ltd, millest 75% on Arla Foods'i omanduses ja ülejäänud Artis Distribution'i kuulub Mihhail Lyaskole. Lyasko on ka uue ettevõtte juht. Eesmärgiks on suurendada ettevõtte töötajate arvu 130-ni ning suurendada oluliselt Arla juustu- ja võitoodete müüki Venemaal.

Taani piimatootjate organisatsiooni andmetel on Arla Foods maksnud Poolas tegutsevatele Taani piimatootjatele piimakilo eest 5.17 Eesti krooni, mida on oluliselt enam kui tootjatele Taanis ja Rootsis. 2006. aastal maksis Arla Foods oma Taani piimatarnijatele keskmiselt 4.56 Eesti krooni kilo eest. Arla Foods ise väidab, et tootjate poolt väidetavat kõrget hinda ei maksta kõigile tootjatele, vaid mõningatele suurematele. Keskmiselt on Arla Foods Poolas maksnud vaid 4.28 Eesti krooni kilo kohta. Arla toodab Poolas ligikaudu 8 tuhat tonni juustu aastas, mistõttu vajab töötlemiseks 80 tuhat tonni piima.

Alates 6. juunist müüb Arla Foods Taanis uut ja tervislikumat piima nime all Lærkevang. Seda tootvad lehmad saavad söödaks tavalisest suuremas osakaalus (vähemalt 40%) rohtu ning need lehmad käivad suvel karjamaadel. Selle piima rasvhapete koostis on tavalisest parem ja seda müüakse 1-liitristes purepakendites sama hinnaga kui Arla Ekspres piim. 2007. aastal on selle piima tootmiseks välja valitud 200 talu, kes tarnivad piima Slagelses, Chistiansfeldis ja Hobros asuvasse meiereidesse. Ettevõtte eesmärk on pakkuda turule piima, mille energiasaldus on parem, soovitakse Taani lastega peredele pakkuda parimat piima ning arendada nii öko- kui ka konventsionaalseid piimatootmeid. Lehmadele soovitakse anda rohkem rohtu seetõttu, et rohi suurendab piimas sisalduvat omega-3 hulka ning seega paraneb rasvhapete koostis, mida näitavad uued teaduslikud uuringud.

Campina ratsionaliseerib oma joogipiima tootmist Hollandis ning sulgeb töötlemisüksuse Heiloos järgmise aasta lõpus ja investeerib 147 mln Eesti krooni Rotterdamis, Maasdamis ja Eindhovenis asuvasse tehastesse. Selle põhjuseks peetakse joogipiima müügi arendamist, sest tarbijad soovivad osta erinevat tüüpi joogipiima. Seetõttu on Campina alates aprillist müünud spetsiaalset tüüpi piima, mida toodavad 500 piimatootjat, kes kasutavad selleks erilist sööda-plaani. Campina kogub ja töötleb seda piima muust piimast eraldi, töötleb seda Rotterdami ja Eindhoveni tööstusettevõtetes ning seda müüakse kauplustes 200 tuh tonni aastas. Campina omanikud on 8000 aktsionäri Hollandist, Belgiast ja Saksamaalt, selle aastakäive on ligi 57 mlrd Eesti krooni ning töötajaid on 6800.

Kui Arla Foods on seni oma pulbritega Hiinas olnud edukas, siis konkurendil **Danone** on tekkinud probleemid oma sealse partneri Wahaha'ga. Nimelt on Danone ostanud ka mitmete teiste Hiina meiereide aktsiaid, kuid lepingus Wahaha'ga on kirjas, et nad seda teha ei tohiks, oma partneriga selle üle aru pole samuti peetud. Seetõttu peab Wahaha lepingut Danonega nüüd kehtetuks ning Danonet võib oodata kohtuasi.

Euroopa suurim võid tootev meierei asub Taanis **Holstebros** ning see muutub varsti veel suuremaks, et käia kaasas turunõudlusega. Praeguseni on tehase toodang ligikaudu 100 tuh tonni, kuid peale laiendamist plaanitakse viia see 120 tuh tonnini aastas. Taani turunõudlus on üsna stabiilne, kuid rahvusvahelistel turgudel, eriti Inglismaal, on tunda nõudluse kasvu.

Põhja-Saksamaal tegutsev meierei **Nordmilch** lubab käesoleva aasta teiseks pooleks tootjatele maksta piima eest märkimisväärselt kõrgemat hinda, kui seni. Eesmärgiks on tõsta piima kokkuostuhind vähemalt 4.69 kr/kg-ni. Nii suurt piimahinna tõusu pole varem olnud. 2007. aasta esimesel 5 kuul on tootjatele piima eest makstud keskmiselt 4.25 kr/kg, hinda tõsteti veidi juba juunis.

Soome piimanduskontsern **Valio** kulutas 2006. aastal turu-uuringutele ja tootearendusele 194 mln Eesti krooni, mis oli 8% kõrgem varasema aasta kulutustest. 2006. aasta jooksul tõi ettevõtte Soome turule 114 uut piimatoodet. Nende uuendustega oli Valio müügikäive enam kui 625 mln Eesti krooni.

Kokkuvõte

2007. aasta I kvartalis oli **piima tootmine** Eestis 3,1% suurem kui aasta tagasi ning piimatööstusettevõtete poolt varutava toorpiima **kokkuostukogused** suurenesid 1,3%, moodustades 86,8% piima kogutoodangust. Perioodiks 1.04.2006 – 31.03.2007 EL-i poolt määratud piima tootmiskvootidest täideti 92,9%, sh 93,6% tarnekvoodist ja 57,4% otseturustuskvoodist. Lehmade arv oli I kvartali lõpus 1800 looma võrra väiksem kui aasta tagasi, kuid piima väljalüps lehma kohta suurenes aastaga 73 kg võrra.

Piimatööstusettevõtete toodangus on esialgsel andmetel suurenenud pulbrite (v.a vada-kupulbri) toodang, enam-vähem möödunud aasta tasemel on juustu ja jäätise toodang, kuid joogi-piima ja või toodang on vähenenud. Piimatööstusettevõtete **müügikäive** ulatus 2007. aasta esimeses kvartalis 1,3 miljardi kroonini (+8,5% aastatagusega võrreldes). Kasvas eelkõige müük koduturule (+13%), kuid elavnemine toimus ka ekspordi suunal (+1%). Vaatamata headele müüginumbritele on piimatööstuse **kasumi** ja **lisandväärtuse kasv** eelmise aastaga võrreldes aeglustunud. Selle peamiseks põhjuseks on kiires tempos jätkunud töajookulude kasv, mis I kvartalis oli 25%. Peamiselt tänu töajookulude kiirele kasvule on hakanud aeglustuma ka tootlikkuse kasv. Käesoleva aasta esimeses kvartalis oli piimatööstuse **investeeringute** kasv rekordiline. Esimeses kvartalis tehtud investeeringute kogusumma ulatus ligikaudu samale tasemele kui terve 2006. aasta jooksul tehtud investeeringud. Peamiselt investeeriti masinatesse ja seadmetesse.

Väliskaubavahetuses suurenes ekspordikäive võrreldes 2006. aasta I kvartaliga 15% ja impordikäive 70% ning positiivne kaubavahetussaldo suurenes 6%. Enamike piimatoodete ekspordi- ja impordihinnad on tõusnud. Ekspordikäibest 78% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ning 22% väljapoole EL-i riike. Tähtsamad sihtturud olid Saksamaa (21% ekspordikäibest), Läti (19%) ja Venemaa (17%). Piimatoodete ekspordikäibest moodustasid 31% piimapulbrid, 27% juust-kohupiim ja 18% rõõsk piim-koor. Impordikäibest moodustas 40% juustukohupiima import ja 25% hapupiimatooted. Suuremad impordiriigid oli Poola (25% impordikäibest), Soome (19%) ja Saksamaa (15%).

Piima keskmine **kokkuostuhind** oli Eestis I kvartalis 3.86 kr/kg ning see langes aastaga 0,5% (I kv 2006 3.88 kr/kg). Piimatoodete tööstuse **väljamüügi hinnad** ja **jaehinnad** on tõusnud.

Maailmaturu olukord on soodne ning hinnatõus on viimastel kuudel kiirenenud. Piimatoodete nõudlus maailmas kasvab kiiremini pakkumisest ning hindade tõusu, sealjuures tempo-kamat hinnatõusu piimapulbritele, prognoositakse jätkuvat pikemaks ajaks.